

Ella Ropponen ja Mari Rättyä

TIE, TOTUUS JA ELÄMÄ

Sievin seurakunnan isoskoulutuksen hengellisyyden kehittäminen

Opinnäytetyö

CENTRIA-AMMATTIKORKEAKOULU

Yhteisöpedagogi (AMK), Kirkon nuorisotyö

Huhtikuu 2015

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Yksikkö Humanistinen ja kasvatustieteiden yksikkö, Ylivieskan yksikkö	Aika Huhtikuu 2015	Tekijä/tekijät Ella Ropponen & Mari Rättö
Koulutusohjelma Kirkon nuorisotyö		
Työn nimi TIE, TOTUUS JA ELÄMÄ – Sievin seurakunnan isokoulutuksen hengellisyyskehittäminen		
Työn ohjaaja KT Reetta Leppä		Sivumäärä 46+32
Työelämäohjaaja Nuorisotyöohjaaja Satu Heinonen, Sievin seurakunta		
<p>Opinnäytetyön hankkeistajana oli Sievin seurakunta. Idea opinnäytetyöhön tuli Sievin seurakunnan nuorisotyöohjaajalta Satu Heinoselta, joka toivoi, että opinnäytetyössä voitaisiin kehittää heidän seurakuntansa isokoulutuksen hengellisyyttä. Opinnäytetyössä kehitettiin menetelmiä, joiden tavoitteena oli tukea nuoren hengellisyyttä ja hengellistä kasvua. Tavoitteena oli kehittää mielenkiintoisia ja monipuolisia menetelmiä, joiden kautta nuoret voisivat toteuttaa omaa hengellisyyttään.</p> <p>Jokaisessa isokoulutusviikonlopussa oli oma hengellinen teemansa, joiden mukaan viikonloppujen hengellinen sisältö suunniteltiin. Hengelliset teemat valittiin raamatunkohdan Joh. 14:1-6 mukaisesti. Viikonloput olivat teemoiltaan tie, totuus ja elämä. Nuorten kanssa suunniteltiin ja toteutettiin messu Sievin kirkkoon keväällä 2105. Isokoulutusviikonloppuihin kehitettiin Polku-menetelmä ja raamattutuntemuksen lisäämiseen pohjautuva JesariKysäri-noppapeli. Myös aamu- ja iltahartaudet suunniteltiin. Menetelmiä kehitettiin käytännössä kahdessa viimeisessä isokoulutusviikonlopussa keväällä 2105. Opinnäytetyö sai hyvän vastaanoton ja jää Sievin seurakunnan käyttöön.</p>		
Asiasana Hengellisyys, isostoiminta, jumalanpalvelus, kirkko, nuoret, nuorisotyö, Raamattu, seurakunta, spiritualiteetti		

ABSTRACT

CENTRIA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES Humanities and Education, Ylivieska	Date April 2015	Author Ella Ropponen & Ma- ri Rättyä
Degree programme Bachelor of Humanities, Community Educator		
Name of thesis The way, the truth and the life- development of spirituality in the training of young volunteers of Sievi parish		
Instructor Ed.D Reetta Leppälä		Pages 46+32
Supervisor Youth worker Satu Heinonen, the parish of Sievi		
<p>This thesis was commissioned by Sievi parish. The objective was to develop spir- ituality in the training of young confirmed volunteers in Sievi parish and the top- ic was suggested by Satu Heinonen, the youth leader of Sievi parish. In the thesis different, interesting and versatile methods were developed to support and strengthen the spirituality of young people.</p> <p>There was a spiritual theme in every training session weekend. The themes were based on Joh. 14:1-6. The themes of the training weekends of were the way, the truth and the life. A mass was planned and executed with the young confirmed volunteers in Sievi church in the spring 2015. A Polku-method was developed for the weekend meetings. A JesariKysäri-dice game for increasing the knowledge of the Bible was developed as well as morning prayers and evening prayers. The methods were tested in practice in the spring 2015. The thesis received good feedback and will be used in Sievi parish.</p>		
Key words Bible, church, parish, Spirituality, service, youngsters, young confirmed volun- teerism, youth work		

TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	1
2 KEHITTÄMISTEHTÄVÄT	3
3 ISOSTOIMINTA SUOMEN EVANKELISLUTERILAISESSA KIRKOSSA	5
3.1 Isostoiminnan historia	6
3.2 Isoskoulutus	7
3.3 Isostoiminta Sievin seurakunnassa.....	9
4 NUOREN SPIRITUALITEETTI	11
4.1 Hengellinen ohjaus osana spiritualiteettia	11
4.2 Raamattu nuorisotyössä.....	14
4.3 Uskonnollinen kieli,	15
5 JUMALANPALVELUS SUOMEN EVANKELIS-LUTERILAISESSA KIRKOSSA.....	18
5.1 Messu eli ehtoollisjumalanpalvelus	18
5.2 Nuori ja messu	20
5.3 Jumalanpalveluksen teologia	21
5.3.1 Johdanto-osa	22
5.3.2 Sanaosa	23
5.3.3 Ehtoollinen	25
5.3.4 Päätösosa	26
6 TOIMINNAN KUVAUS.....	28
6.1 Messu	28
6.2 JesariKysäri	31
6.3 Polku	31
6.4 Aamu- ja iltahartaudet	33
7 ARVIOINTI JA PALAUTE.....	35
7.1 Isoskoulutettavien palaute.....	35
7.2 Ohjaajan palaute.....	36
7.3 Meidän oma arviomme	37

8 POHDINTA.....	42
LÄHTEET.....	44

LIITTEET

1 JOHDANTO

Joh.14:1-6

”Älköön sydämenne olko levoton. Uskokaa Jumalaan ja uskokaa minuun. Minun Isäni kodissa on monta huonetta, enhän minä muuten sanoisi, että menen valmistamaan teille asuinsijan. Minä menen valmistamaan teille sijaa, mutta tulen sitten takaisin ja noudan teidät luokseni, jotta saisitte olla siellä missä minä olen. Te tiedätte kyllä tien sinne minne minä menen.” Tuomas sanoi hänelle: ”Herra, emme me tiedä, minne sinä menet. Kuinka voisimme tuntea tien?” Jeesus vastasi: ”Minä olen tie, totuus ja elämä. Ei kukaan pääse Isän luo muuten kuin minun kauttani.”

Tämän toiminnallisen opinnäytetyömme tavoitteena on kehittää Sievin seurakunnan isokoulutuksen hengellisyyttä. Opinnäytetyömme hankkeistajana on Sievin seurakunta. Kehitämme isokoulutukseen erilaisia menetelmiä, joiden tarkoituksena on tukea nuoren hengellisyyttä ja sen kasvua. Valitsimme opinnäytetyömme lähtökohdaksi alussa olevan raamatunkohdan mukaisesti teeman tie, totuus ja elämä. Yhden teeman pohjalta saamme selkeän ja johdonmukaisen kokonaisuuden. Koemme, että tämä teema on helppo linkittää nuoren elämään.

Halusimme tehdä opinnäytetyömme juuri seurakunnan isokoulutukseen, sillä se on suuri osa seurakunnan nuorisotyöstä. Isokoulutettavat nuoret ovat iällisesti se ryhmä, jonka pariin kumpikin meistä todennäköisesti työllistyy tulevaisuudessa. Hengellisyys mielletään usein vain hiljaisuutena, puheiden kuuntelemisena ja rukouksena. Nuoret miettivät usein elämän suuria kysymyksiä (Köykkä 2005, 39). Menetelmillämme halusimme saada nuoret itse pohtimaan heidän omaa elämäänsä ja hengellistä kasvuaan. Halusimme lähteä kehittämään Sievin seurakunnan isokoulutuksen hengellisyyttä tuoden siihen monipuolisuutta ja toiminnallisuutta. Suunnittelimme isokoulutukseen Tie, totuus ja elämä- teeman pohjalta Jesari-Kysärin, Polku-menetelmän sekä aamu- ja iltahartaudet.

Menetelmien lisäksi toteutamme nuorten kanssa yhdessä messun Sievin kirkkoon. Messun tarkoituksena on tuoda jumalanpalveluselämä lähemmäksi nuorten elämää. Ennen jumalanpalveluksen suunnittelua ja toteutusta pidämme nuorille jumalanpalvelusoppitunnin, jonka kautta haluamme tuoda jumalanpalveluksen eri osia ja niiden merkityksiä tutummaksi nuorille. Kun nuoret saavat teoria- ja käytännön tietoa ja taitoa jumalanpalveluksesta, heidän on jatkossa helpompi osallistua jumalanpalvelukseen palvelutehtävissä tai seurakuntalaisina, sillä yhdessä tekeminen antaa nuorelle kokemuksen siitä, että hän on tärkeä ja häntä tarvitaan seurakunnan toiminnassa (Nuoret seurakuntalaisina 2012, 58).

Teoriaosassa käsittelemme Suomen evankelis-luterilaisen kirkon isostoimintaa ja nuoren spiritualiteettia. Käsittelemme teoriaosassa myös Suomen evankelis-luterilaisen kirkon jumalanpalveluselämää ja jumalanpalveluksen teologiaa. Näiden teoriaosuuden otsikoiden kautta saamme suuntaviivoja ja apua menetelmien kehittämiseen.

2 KEHITTÄMISTEHTÄVÄT

Opinnäytetyömme tarkoituksena on kehittää Sievin seurakunnan isostoiminnan hengellistä sisältöä erilaisten menetelmien kautta. Tavoitteenamme on tukea isokoulutettavien nuorten hengellisyyttä ja hengellistä kasvua.

Miten tukea nuoren hengellisyyttä ja hengellisyyden kasvua?

Tavoitteenamme on lisätä Sievin seurakunnan isokoulutukseen hengellistä sisältöä, joka vastaa isokoulutettavien nuorten ja Sievin seurakunnan tarpeisiin. Tavoitteenamme on myös luoda menetelmiä, joiden avulla nuoret voivat pohtia omaa hengellisyyttään sekä yksin että ryhmässä. Menetelmien avulla nuoret voivat syventää myös raamattutuntemustaan ja saada mahdollisuuden hiljentymiseen. Tarkoituksena on menetelmien avulla antaa nuorelle apua oman hengellisyytensä rakentamiseen, sillä nuorille ei ole kovin paljoa tarjolla menetelmiä hengellisyyden kehittymiselle (Jokela 2004, 58).

Kuinka kehittää mielenkiintoisia ja monipuolisia menetelmiä nuoren hengellisyyden tukemiseksi?

Tavoitteenamme on luoda menetelmiä hengellisyyden tukemiseksi, jotka osallistavat nuorta monipuolisesti. Kehitämme menetelmiin erilaisia toimintamalleja, jotta jokainen nuori voisi löytää itselleen innostavan ja mielenkiintoisen tavan toteuttaa hengellisyyttään. Nuoret innostuvat enemmän vastuunkantamisesta ja sitoutuvat paremmin, kun he saavat toteuttaa ideoitaan, joita he ovat itse saaneet olla kehittelemässä (Kinnunen 2011, 135). Yksi tavoitteistamme on suunnitella ja toteuttaa Sievin isokoulutettavien nuorten kanssa jumalanpalvelus, jossa nuorilla on päävastuu. Tämän kautta jumalanpalveluselämä tulee heille tutummaksi. Hen-

gellisyys tulisi tuoda luonnolliseksi ja tutuksi asiaksi nuorille, jotta se olisi pysyvä osa heidän elämäänsä (Jokela 2004, 60).

3 ISOSTOIMINTA SUOMEN EVANKELISLUTERILAISESSA KIRKOSSA

Isostoiminnan vaikutus ja merkitys vaihtelee seurakunnittain. Useissa seurakunnissa isostoiminnalla on suuri merkitys kirkon ja seurakunnan tulevaisuuden turvaajana. Isostoiminnan avulla seurakunta elävöityy. Se tarjoaa myös nuorille mahdollisuuden löytää oma paikkansa seurakunnasta. Isostoiminta on monille seurakunnille myös keino sitouttaa nuoria seurakunnan toimintaan. (Porkka 2004, 38.) Isosilla on tärkeä rooli rippikoulun onnistumisessa, sillä isosten innostus ja aitous innostavat rippikoululaisetkin mukaan hyvään leiritunnelmaan (Harjunpää, Paananen, Parviainen & Saarainen 1994, 12).

Isostoiminta mahdollistaa nuorille rippikoulun aikana käynnistyneen hengellisen kasvun jatkumisen (Porkka 2004, 38). Isostoiminta antaa nuorelle hyvän mahdollisuuden ja tilaisuuden etsiä itseään. Isostoiminnan kautta hän laajentaa elinpiiriään ja samalla hän hakee myös elämälleen omaa suuntaa. Isostoiminta auttaa nuorta pohtimaan omaa suhdettaan Jumalaan ja seurakuntaan sekä elämään. Nuoren epäilyille ja kysymyksille pitää antaa tilaa. Aikuisten tehtävä on luoda nuorelle ilmapiiri, jossa nuoret uskaltavat kysellä. Isostoiminnan tuella nuoret löytävät itsestään taidot ja tiedot, joilla he tulevat pärjäämään isosena kuin yleensäkin elämässä. (Harjunpää ym. 1994, 14.)

Rippikoulussa ohjaajien saattaa olla hankalaa itse päästä lähelle nuoria, joten isokset ovat tärkeä linkki rippikoululaisten ja vetäjien välillä. Myös iältään isokset ovat lähempänä rippikoululaisten maailmaa, joten heidän on helpompi lähestyä isosia kuin aikuista ohjaajaa. Yksi isosten tärkeä tehtävä onkin välittää leirin tunnelmia vetäjille, sillä isokset saavat tietoonsa ja huomaavat asioita, jotka eivät välttämättä kulkeudu ohjaajille asti. (Harjunpää ym. 1994, 12.) Isokset ovat ryhmänjohtajia, motivoijia, yhteishengen luoja, ohjelmaosuuksien ja leikkien vetäjiä, hartauden pitä-

jiä, sielunhoitajia sekä seurakuntanuoren esimerkkejä (Engström, Pyysiäinen, Repo & Ryhänen 2002, 13; Paananen & Tuominen 2002, 13).

Isonen on rippikoululeirillä seurakunnan työntekijä ja siksi hänen on sitouduttava niihin periaatteisiin, joita seurakunta odottaa vastuunkantajiltaan (Pruuki 2010, 84). Isosella on tärkeä rooli seurakunnassa myös rippikoulun ulkopuolella, sillä he elävöittävät seurakuntaa ja ovat suuri apu erilaisten tapahtumien järjestämisessä (Porkka 2005, 86). Rippikoulun suunnitteluun on hyvä ottaa isokset mukaan (Paananen & Tuominen 2002, 13).

3.1 Isostoiminnan historia

Isostoiminta on saanut alkunsa vuonna 1937 Nurmijärveltä. Nurmijärvellä järjestettiin ensimmäisiä leirimuotoisia rippikouluja. Isostoiminta on syntynyt puhtaasti tarpeesta, sillä tuolloin isoskäytännön merkitystä ei ollut aikaisemmin mietitty. Silloin oli vain tarve saada leireille avustajia. Alussa isosista käytettiin nimitystä isot siskot ja veljet. Isot siskot ja veljet olivat tarpeellisia, sillä työntekijät olivat usein asemansa ja ikänsä vuoksi kaukana nuorten maailmasta. (Porkka 2004, 7.) Nuoren ikänsä ansiosta isot veljet ja siskot olivat monille rippikoululaisille esikuvia ja työntekijöille leiriapuvoimaa (Porkka 2005, 83).

Ison siskon ja veljen malli on lähtenyt kehittymään Irja Kilpeläisen Suomen Kristillisen Ylioppilasliiton (SKY) koulutyttöleireillä syntyneen isosiskoperinteen pohjalta. Heidän tehtäviinsä kuuluivat jo silloin erilaiset käytännön työtehtävät, järjestyksen pito, opetukseen liittyvät tehtävät ja iltaohjelmien valmistaminen. Koulutyttöleirit jaettiin pienryhmiin, joita johtivat isot siskot. (Porkka 2005, 83.)

Ensimmäisen isoskoulutusmateriaalin julkaisi Kirkon nuorisotyön keskus vuonna 1966 (Porkka 2004, 8). Isojen siskojen ja veljien tärkein tehtävä oli herättää nuorten mielenkiinto jumalanpalveluksia kohtaan. Tämä toteutui sillä, että rippikoululeireillä tutuiksi ja kavereiksi tulleet isokset lähtivät rippikoululaisten kanssa rippikoululeirin jälkeen mukaan jumalanpalveluksiin. 1960-luvun loppupuolella isoja siskoja ja veljiä ei ollut vielä jokaisessa Suomen seurakunnissa. (Porkka 2005, 83.)

1990-luvulla isostoiminnan suosio kasvoi. Isosen tehtävät yleistyivät ja laajenivat muuhunkin seurakunnan leiritoimintaan. Heitä otettiin avuksi rippikoulujen lisäksi lasten ja varhaisnuorten leireille sekä perheleireille. (Porkka 2005, 84.) 1990-luvulla alettiin yhä useamassa seurakunnassa kouluttaa isosia. Koulutuksen kesto oli pidentynyt useamman vuoden mittaiseksi. (Porkka 2004, 77.) Vuonna 1973 Piispankokous hyväksyi Rippikoulun kokonaissuunnitelman. Tämän myötä rippikoulu ja isoskäytäntö yhtenäistyivät kaikissa seurakunnissa. (Porkka 2005, 91.)

3.2 Isoskoulutus

Kaikissa seurakunnissa isoskoulutus on hyvin pitkälti työntekijöidensä näköinen. Isoskoulutuksella ei ole yhtenäistä runkoa tai suunnitelmaa, mutta esimerkiksi rippikouluilla on. Koulutuksen pituus, muoto ja toteutustavat vaihtelevat seurakunnittain. Lähes kaikissa seurakunnissa isoskoulutuksissa opetetaan kuitenkin hyvin samanlaisia asioita. (Paananen & Tuominen 2002, 11; Harjunpää ym. 1994, 42.)

Isoskoulutuksen kaksi keskeisintä tavoitetta on valmistaa nuoria tulevaan tehtäväänsä sekä ohjata nuorta ja tukea heidän kokonaisvaltaista kasvuaan. Isoskoulutus pohjautuu lähetyskäskyyn ja seurakunnan kasteopetukseen, sen vuoksi se on

arvokasta työtä. Isoskoulutus on ennen kaikkea yhteinen matka kohti aikuisuutta. (Paananen & Tuominen 2002, 11.)

Isoskoulutuksen yksi keskeisin tavoite on auttaa nuorta vahvistamaan uskoaan sekä kasvamaan kristittyinä (Harjunpää ym. 1994, 13). Isoskoulutus on jatkoa rippikoululle), jossa syvennetään rippikoulussa syntynyttä käsitystä kristillisestä uskosta. Sen vuoksi isoskoulutuksessa on säännöllisesti ja jatkuvasti myös työstettävä teologisia asioita sekä Raamattua. (Paananen & Tuominen 2002, 14.) Tämän vuoksi me koimme tärkeäksi kehittää Sievin isoskoulutusviikonloppuihin päivällä tapahtuvan JesariKysärin, jossa ollaan ryhmittäin Raamatun sanan äärellä.

Nuorisotyöntekijällä on merkittävä rooli nuoren isoseksi kasvamisessa. Nuorisotyönohjaaja ei ole ainoastaan opettaja, joka kertoo nuorelle mitä hänen tehtäviinsä kuuluu rippikoulussa ja lastenleirillä. Hän on kouluttajan ja nuorisotyöntekijän roolin lisäksi myös opastaja ja vierellä kulkija, joka tukee nuorta hengellisessä ja henkisessä kasvussa. (Paananen & Tuominen 2002, 11.) Opinnäytetyössämme loimme polku-menetelmän, jossa nuorilla on mahdollisuus pohtia ja syventää omaa hengellisyyttään isoskoulutuksen aikana eri teemojen ympärillä.

Isosvuosienkin aikana nuori saattaa kohdata sairautta, kuolemaa, kärsimystä, epäonnistumista, yhteiskunnallista epäoikeudenmukaisuutta ja syrjäytymistä. Näiden asioiden kohtaaminen vaikuttaa myös isoskoulutukseen, ja ne ovatkin yhdenlaisia haasteita isoskoulutukselle. Isoskoulutuksessa nuori voi oppia hakemaan apua ja tukea elämän eri kriiseissä sekä auttamaan tuen tarpeessa olevia läheisiä. (Paananen & Tuominen 2002, 14.)

Isoskoulutuksessa tapahtuu oppimista. Oppiminen on jokaisen kohdalla erilainen tapahtuma, jossa vaikuttavat toisiinsa. Isoskoulutus voi olla korjaava kokemus,

erilaisten vaikeiden asioiden ja kovien kokemusten joukossa. Nuorten ryhmällä voi olla nuorta rohkaiseva ja kannustava vaikutus. Nuoren oloa voi helpottaa jo sekin, että kuule toisten nuorten puhuvan samoista ongelmista. (Paananen & Tuominen 2002, 14.)

Isoskoulutus on nuorelle oman identiteetin etsimisen aikaa. Nuori tarvitsee elämässään aikuisen tukea ja turvaa. Nuori hakee elämässään suuntaa ja kohtaa suuria valintoja. Nuori myös pohtii elämän eri osa-alueisiin liittyviä kysymyksiä. (Harjunpää ym. 1994, 13.) Isoskoulutuksen avoin ilmapiiri antaa nuorelle omille kysymyksille ja ihmettelyle. Isoskoulutus myös tarjoaa mahdollisuuden etsiä vastauksia yhdessä muiden kanssa. (Paananen & Tuominen 2002, 14-15.) Polkumenetelmämme kautta haluamme kannustaa nuoria itsenäiseen ja ryhmässä tapahtuvaan pohdintaa.

Isoskoulutuksen aikana nuori tulisi totuttaa hartauselämään, jotta siitä tulisi luonnollinen osa niin isoskoulutusta kuin nuoren elämää muutenkin (Harjunpää ym. 1994, 144). Opinnäytetyössämme olemme luoneet Sievin seurakunnan isoskoulutukseen lisää hengellistä sisältöä sekä kehittäneet jo olemassa olevia menetelmiä. Menetelmien luomisen ja kehittämisen taustalla oli ajatus siitä, että juuri nuorille mieluisan ja heidän hengellisyyteensä sopivan toiminnan kautta nuoret voisivat kokea hengellisyyden heille läheisempänä osana elämää.

3.3 Isostoiminta Sievin seurakunnassa

Sievin seurakunnan isoskoulutuksen tavoitteena on olla luonnollinen jatko rippikoululle. Sievissä isoskoulutus on tällä hetkellä yksivuotinen, sillä osa nuorista lähtee Sievistä pois peruskoulun jälkeen toisen asteen oppilaitoksiin. Nämä nuoret saadaan paremmin sitoutettua vuoden kestävään koulutukseen. Isokset ovat yleensä

sä myös aktiivisia osallistumaan Sievin seurakunnan nuorisotyön tilaisuuksiin. Sievin isoskoulutuksen tavoitteena on opettaa nuorelle lisää uskosta ja antaa varmuutta seurakuntayhteyteen. Isoskoulutus vahvistaa ja tukee nuoren kasvua ja kehitystä kohti positiivista ja ehjää minäkuva. Koulutuksen tehtävänä on opettaa nuorille yhteisöllisyyden merkitystä, lähimmäisen rakkautta ja ihmissuhdetaitoja. (Heinonen 2015.)

Spiritualiteetti ja rukous ovat tärkeä osa Sievin isoskoulutusta. Isoskoulutuksen tavoitteena on opettaa nuoret rukoilemaan ja kääntymään Jumalan puoleen elämän eri tilanteissa. Isoskoulutuksessa hartauselämää toteutetaan erilaisin hartausmenetelmin. Isoskoulutettavat pitävät itse hartauksia sekä ovat mukana suunnittelemassa jumalanpalveluksia. Isoskoulutuksen oppitunnit tukevat nuorten hengellisyyttä. (Heinonen 2015.)

Sievissä isoskoulutus rakentuu kolmesta leiristä ja ilta-/viikonloppuopetuksesta. Ensimmäinen isoskoulutusleiri on syksyllä lokakuussa ja kaksi viimeistä leiriä ovat maaliskuu- huhtikuussa. Talven aikana on ilta- ja lauantaiopetusta. Näiden lisäksi isoskoulutettavat osallistuvat nuorteniltoihin, joissa heillä on hartausvuorot. Tällä hetkellä Sievissä ryhdytään kehittämään jumalanpalvelusryhmiä, joihin isot osallistuvat toteuttajina. Näin nuoret saadaan osallistumaan myös jumalanpalveluksiin. Jumalanpalvelusryhmien avulla nuorten olisi myös tulevaisuudessa helpompi osallistua jumalanpalveluksiin opiskelupaikkakunnillaan. Koulutus päättyy toukokuussa messuun, jossa heidät siunataan tehtäviinsä. Sievin isosten tehtävät sijoittuvat lastenleireille ja rippikoululeireille. (Heinonen 2015.)

4 NUOREN SPIRITUALITEETTI

Kristillisyydessä spiritualiteetti tarkoittaa pääosin hengellistä elämää ja sen hoitamista (Tuominen 2005, 35). Luterilaisuudessa ihmisen hengellinen matka alkaa kasteesta ja jatkuu seurakunnassa sanan ja sakramenttien äärellä (Holopainen 2006, 120). Kristityn hengellistä elämää voidaan kuvata matkana, jossa on läsnä biologinen, sosiaalinen kuin kehityspsykologinenkin ulottuvuus (Holopainen 2006, 120). Erityisesti nuoruus on aikaa, jolloin nuori miettii uskonasioita sekä omaa hengellisyyttään (Gothóni 2014, 94).

Nuorille on tärkeää tarjota toimintaa seurakunnassa, jotta he voivat kokea osallisuutta ja näin myös kokea seurakunnan merkityksellisemmäksi osaksi omaa elämänsä. On kuitenkin muistettava, että uskonnollisuus on herkkä ja henkilökohtainen asia. Nuorelle on annettava aikaa sekä tilaa, jotta hän voi itse hahmottaa oman hengellisyytensä. (Tuominen 2008, 51.) Hengellinen pohdinta ja uskon epäileminen kuuluvat nuoren uskon etsintään ja sen muodostumiseen. (Paananen 2008, 34; Gothóni 2014, 95.) Luotettava ja avoin ilmapiiri antaa tilaa nuorten kysymyksille ja epäilyille (Paananen & Tuominen 2002, 14). Nuorta tulee ohjata sakramenttien ääreen sekä rohkaista ja ohjata mukaan seurakunnan toimintaan (Tuominen 2005, 41).

4.1 Hengellinen ohjaus osana spiritualiteettia

Hengellisessä ohjauksessa on kyse ihmisen omasta halusta selkeyttää omaa identiteettiään ja myös samalla pitää hengellinen ulottuvuus elämässä esillä (Kotila 2006, 13). Hengellisen ohjauksen tavoitteena on kristillisen uskon syventäminen. Ihmisen luottamus Jumalaan vahvistuu ja hänen elämänarvonsa ja -valintansa

selkeytyvät. (Kotila 2006, 13-15; Wikström 1998, 107; Heikinheimo 2006, 241-242.) Hengellisen ohjauksen päämäärä on auttaa ja rohkaista ihmistä hiljaisuuteen ja itsenäiseen mietiskelyyn, sillä Jumala on läsnä hiljaisuudessa (Wikström 1998, 196).

Hengellisessä ohjauksessa on keskeistä elämän jakaminen matkakumppanin kanssa. Hengellisessä ohjauksessa tarkastellaan ihmisen hengellistä elämää ja elämän eri kokemuksia ja tapahtumia. (Malmberg 2006, 91.) Hengellisessä ohjauksessa ei asetuta toisen ihmisen yläpuolelle, vaan siinä on lähestyttävä toista kuuntelemalla ja kyselemällä, ei opettaen ja neuvoen (Heikinheimo 2006, 220).

Kirkon tehtävä yhteisönä on toteuttaa hengellistä ohjausta. Jokaisella kirkkoon kuuluvalla kristityllä on tehtävänä opastaa, kuunnella, tukea ja auttaa lähimmäistä. (Kotila 2006, 15.) Hengellistä ohjausta voi tapahtua niin tietoisesti, järjestetysti kuin myös huomaamatta. Hengellistä ohjausta voi tapahtua kahden kesken, pienryhmässä tai yleisesti seurakuntayön yhteydessä. (Kotila 2006, 14.) Hengellisen ohjauksen tulee tapahtua kristillisen kirkon kontekstissa, Jumalan sanan ja sakramenttien vaikutuspiirissä (Kotila 2006, 14).

Seurakunnan nuorisotyössä on mahdollisuus ottaa huomioon hengellisen ohjauksen näkökulma. On tärkeää olla kiinnostunut nuorten elämästä ja heidän asioistaan sekä luoda toiminnassa ja tapahtumissa mahdollisuus hiljaisuudelle ja rukoukselle. (Heikinheimo 2006, 229.) Tämän vuoksi opinnäytetyömme polkumenetelmä perustuu pitkälti hiljaisuudessa tapahtuvaan työskentelyyn, jotta nuorilla olisi aikaa omille ajatuksille ja pohdinnoille.

Hengellinen ohjaus on osa seurakunnan toimintaa, jossa ihmisillä on mahdollisuus saada vastinetta omaan hengelliseen etsintään ja yhteyden tarpeeseen (Häy-

rynen 2006, 171). Hengellisyys on olennainen osa kirkon luonnetta. Se tulisi nostaa seurakunnan toiminnan keskukseen, sillä se on kirkon aarre. (Heikinheimo 2006, 241.) Hengellinen ohjaus on erityisen tärkeää tänä aikana, kun ihmiset miettivät kristillisen uskon merkitystä ja asemaa (Kotila 2006, 18). Hengellisessä ohjauksessa ei ole tärkeintä ihmisen mielikuvat uskosta, hänen moraalinen tilansa tai tiedostamattomien voimien aiheuttamat sisäiset ristiriidat, vaan ne reaktiot, joita Kristuksen seuraaminen synnyttää (Wikström 1998, 59). Hengellisyyttä tulisi lähestyä monipuolisen rukouselämän ja erilaisten hengellisten harjoitusten kautta (Jokela 2004, 59).

Nuoren spiritualiteetin kehittämisessä ja sen tukemisessa avainsana on hengellinen ohjaaminen. Ohjaaja voi olla rinnalla kulkija, jonka tehtävänä on kuunnella ja tukea nuorta. Hengellisen ohjaajan tehtävä on myös näyttää suuntaa hengelliseen elämään ja näin mahdollistaa sen syventyminen. Hengellisen ohjaajan kolmantena tehtävänä on toimia oppaana, joka antaa nuorelle konkreettisia neuvoja ja ohjeita uskon harjoittamiseen. (Tuominen 2005, 41.)

Nuorelle on tärkeää luoda mahdollisuus ja pohja hengellisyyden kehittymiselle. Hengellisessä ohjauksessa on tärkeää, että kasvattajat ja aikuiset nuoren ympärillä ymmärtävät oman spiritualiteettinsa. Näin he voivat ja osaavat olla nuorille paremmin tukena heidän spiritualiteettinsa kehittämisessä. (Tuominen 2005, 38.) Yksi olennainen osa spiritualiteetin harjoittamista on rukous. On ensiarvoisen tärkeää rohkaista nuorta rukoilemaan ja antaa siihen tilaisuuksia. (Tuominen 2005, 43.)

Hengellisen ohjauksen tavoitteena on vahvistaa nuoren synnynnäistä spiritualiteettia ja herkkyyttä. Nuorelle on annettava mahdollisuus kysyä, ihmetellä ja ajatella uskon asioita. Nuorelle ei tulisi antaa liian valmiita käsityksiä, jotka vähentä-

vät heidän omaa ajatteluaan ja uskomusten mahdollisuuksia. Hengellisessä ohjauksessa on tärkeää syventää nuoren henkilökohtaista tietoisuutta. Nuorella tulee teettää erilaisia harjoitteita, jotka auttavat nuorta suuntamaan tarkkaavaisuutta sekä rohkaista nuoria myös käyttämään luovuuttaan ja mielikuvitustaan hyödyksi. On olennaista, että hengellisyys tuodaan läsnä jokapäiväistä elämää. (Tuominen 2005, 37.)

4.2 Raamattu nuorisotyössä

Raamatun lukeminen kuuluu olennaisena osana hengellisyyteen ja sen hoitamiseen. Kristittyjen tulisi lukea Raamattua. Sitä lukiessa tulisi tutustua siinä kerrottaviin henkilöihin ja pyrkiä asettumaan heidän asemaansa. (Wikström 1998, 204.) Raamatussa on kerrottu kristityille uskon kaikkein keskeisimmästä asiasta, Kristuksesta (Hautala 2014, 159).

Jokaisella on oikeus tulkita ja lukea Raamattua omalla tavallaan (Halme 2008, 123). Nuoriakin on erityisen tärkeää kannustaa ajattelemaan Raamatun sanaa sekä rohkaista heitä käyttämään eri tulkintatapoja Raamattua luettaessa. Olennaista on myös opettaa heitä hyväksymään jokaisen mielipiteet ja ajatukset Raamatun kanssa työskenneltäessä. Jotta nuoret saataisiin innostumaan Raamatusta ja sen teksteistä, on kannustaminen Raamatun ääreen tärkeää. (Köykkä 2005, 67.)

Raamattuun tutustuminen voi olla sekä yhdessä että yksityisesti tapahtuvaa (Hautala 2014, 159). Nuorten kanssa toimiessa on muistettava antaa heille mahdollisuus niin yksilölliseen kuin ryhmämuotoiseenkin Raamatun lukemiseen (Köykkä 2005, 65). Kehittämässämme polku-menetelmässä raamatunkohtia luetaan hiljaa itsekseen, kun taas JesariKysäriissä Raamatun sanan äärellä ollaan yhdessä. Molemmissa menetelmissä nuoria rohkaistaan omiin ajatuksiin ja siihen, että yhtä ainoaa

oikeaa vastausta ei ole, vaan jokaisella on omat ajatukset kustakin raamatunkohdasta ja ne tulee hyväksyä sekä ottaa huomioon.

Raamatun lukeminen ja rukous liittyvät olennaisesti toisiinsa. Kokemus Sanan avautumisesta johdattaa lukijan itsestään rukoukseen. Säännöllinen Raamatun lukeminen herättää halun rukoilla. (Martikainen 2003, 253.) Rukous on keskustelua Jumalan kanssa, jossa me saamme puhua Jumalalle ja hän haluaa puhua meille (Toivainen 2005, 36).

Kirkon työntekijöillä on oltava selkeä käsitys omasta suhteestaan Raamattuun. Heidän on kyettävä pohtimaan Raamatun sanomaa ja sen merkitystä, jotta he voivat luontevasti käyttää Raamattua työssään. Nuorisotyössä toimiessa on kyettävä perustellusti keskustelemaan Raamatusta nuorten ja lasten kanssa sekä opettamaan heille Raamatusta. (Köykkä 2005, 56-57.)

Nuorisotyössä on tärkeää rohkaista nuoria Raamatun ääreen tarjoamalla heidän sukupolvelleen ominaisia toimintamenetelmiä (Köykkä 2005, 63). Raamatusta tulisi tehdä luonnollinen osa seurakunnan nuorisotyötä. Raamatun sanan tulee ilmetä monipuolisessa hartauselämässä ja seurakuntalaisten kohtaamisissa. Raamatun sanaa tulee jakaa ihmisille joka elämäntilanteessa. (Köykkä 2005, 69.) Raamattu on myös olennainen osa hengellistä ohjausta (Gothóni 2014, 51). Seurakunnan nuorisotyön tulee kokonaisuutena heijastaa tasapainoista ja turvallista uskoa, joka ohjaa nuorten Raamatunkäyttöä (Köykkä 2005, 68).

4.3 Uskonnollinen kieli,

Hengellisessä ohjauksessa uskonnollisella kielellä on suuri merkitys, sillä se ei ainoastaan kuvaa todellisuutta, vaan se myös luo sitä (Wikström 1998, 87). Uskon-

asioita voidaan lähestyä kielellisesti kahdesta erilaisesta suunnasta, sisä- ja ulkopuolelta (Kuula 2010, 21).

Kun uskoa lähestytään sisäpuolelta, oletetaan että kaikki läsnäolijat mieltävät itsensä kristityiksi. He tunnustavat kirkon uskontulkinnan omakseen ja kokevat, että usko on osa heidän elämäkatsomustaan. Tällöin uskosta puhuttaessa käytetään me-kieltä. Me-kielen käytön takana on ajatus siitä, että meillä on yhteinen käsitys uskosta ja olemme samanmielisesti sen takana. Kun uskonnollisessa kielessä käytetään sisäpuolelta lähestyvää kieltä, ajatellaan että kaikki olisivat samaa mieltä ja kaikki sanottu koskisi jokaista läsnäolijaa. (Kuula 2010, 21.)

Ulkopuolisessa lähestymistavassa uskon sisältöä käsitellään niin sanotusti ulkoa annettuna ehdotuksena, jota ei ole vielä omaksuttu osaksi omaan elämään. Tässä lähestymistavassa uskosta puhutaan muiden ihmisten asiana, johon ollaan tutustumassa ja ottamassa kantaa. Ikään kuin uskoa katsottaisiin ulko- ja yläpuolelta. Ulkopuolinen lähestymistapa kyselee uskon näkemyksiä ja ajatuksia. Tämä lähestymistapa ei tuo uskon asioita ehdottomina ja pakottavina totuuksina. (Kuula 2010, 21-23.)

Kirkollinen puhetapa vaihtelee näiden kahden lähestymistavan välillä. Sisäpuolinen näkökulma tulee kaikista selvimmin esille kirkon oppia kuvailevissa virallisissa kirkollisissa kirjoissa. Jumalanpalveluskieli on lähes kokonaan sisäpuolelta lähestyvää kieltä. Ulkopuolelta lähestyvän kielen elementtejä käytetään useasti rippikoulumaailmassa. Nuoria haastetaan kyselemään ja ajattelemaan uskoa. Kirkon sanoma opetetaan väljällä ja varovaisella tavalla. (Kuula 2010, 22-23.) Osalle nuorista kirkollinen kieli tuntuu vieraalta ja kaukaiselta. Kirkossa käytettävän kielen tulisi olla aitoa, luontevaa ja ajankohtaista, jotta nuoret voisivat kokea toimittajien puhuvan suoraan sydämestään (Hauta-aho & Tornivaara 2009, 113.)

Sanallisen ilmaisun tukena voisi hyvin käyttää myös muuta ilmaisua, kuten esimerkiksi eri taidemuotojen ja liikkeen mahdollisuuksia. Myös aistien runsas käyttö ja hyödyntäminen tulisi muistaa kirkollisissa tapahtumissa ja tilaisuuksissa. Tällaisten keinojen avulla voisi monipuolistaa kirkossa tapahtuvaa vuorovaikutusta sekä tehdä siitä kokonaisvaltaisempaa. (Hauta-aho & Tornivaara 2009, 114.)

5 JUMALANPALVELUS SUOMEN EVANKELIS-LUTERILAISESSA KIRKOSSA

Jumalanpalvelus on kaikkien kristittyjen yhteinen tehtävä, se on oikeus sekä samalla velvollisuus, johon he ovat saaneet kasteessa kutsun (Kotila 2004, 24). Jumalanpalveluksella on merkittävä rooli seurakunnan hengellisessä elämässä, ja sitä voidaankin pitää seurakunnan elämän keskuksena. Jumalanpalvelus tuo kirkon uskon konkreettiseksi ja se on myös lähellä tavallisen ihmisen kokemusmaailmaa (Kotila 2004, 17.) Jumalanpalveluksessa on kyse seurakunnan hengellisen elämän uudistumisesta, josta seurakunta saa voimaa (Sariola 2012, 284). Jumalanpalvelus on kokonaisuudessaan rukousta. Rukouksella on erilaisia ilmenemismuotoja, ei ole siis yhtä ainoaa ja oikeaa tapaa rukoilla, eikä yhtään ainoa tapaa viettää jumalanpalvelusta. (Kotila 2004, 23.)

Jumalanpalveluksen kautta ihmiset ilmaisevat Jumalan merkityksen elämässään (Kotila 2004, 15). Ihmiset saavat mahdollisuuden Jumalan kohtaamiselle ja yhteyden kokemiselle (Hauta-aho & Tornivaara 2009, 110). Jumalanpalveluselämä on tärkeä seurakuntalaisille myös hengellisen ohjauksen näkökulmasta. Jumalanpalveluksissa on kyse vastavuoroisuudesta, joka syntyy Jumalan ja seurakunnan välille. Jumalanpalveluksen toimittajilla on tärkeä osa, kun ajatellaan hengellisen ohjauksen toteutumista jumalanpalveluksissa. (Heikinheimo 2006, 221.)

5.1 Messu eli ehtoollisjumalanpalvelus

Sana messu tulee latinankieleen sanoista ”Ite, missa est” (= menkää, on lähetetty), jotka ovat jumalanpalveluksen lähettämissanat. Nämä sanat lähettävät seurakuntalaiset todistamaan ilosanomaa Kristuksen lähetyskäskyn mukaisesti. (Palvelkaa

Herraa iloiten 2000, 191.) Messu on seurakunnan jumalanpalveluselämän keskus. Kaikki muut seurakunnan jumalanpalveluselämään liittyvät tilaisuudet rakentuvat messun ympärille. On huomattava, että messun rakenne on pohjana sanajumalanpalveluksen, perhemessun ja viikkomessun kaavoissa. Tällä halutaan vahvistaa seurakunnan jumalanpalveluselämän messukeskeisyyttä ja yhtenäisyyttä. (Sariola 2012, 228-229.)

Alusta alkaen jumalanpalveluksen ytimen on alusta alkaen muodostanut Jumalan sana ja sen saarna sekä ehtoollisen sakramentti (Sariola 2012, 47). Se, että saarna ja ehtoollinen ovat messun eli ehtoollisjumalanpalveluksen avainsanoja, on paluuta alkuperäiseen luterilaiseen jumalanpalveluskäsitykseen sekä alkuseurakunnan juurille ja varhaiskristilliseen kirkkoon (Sariola 2012, 55). Messussa Sana ja sakramentti varustavat jumalanpalvelukseen osallistuneita palvelemaan lähimmäistä ja tällä tavoin toimimaan Jeesuksen seuraajina (Sariola 2012, 309). Messu tuo ihmisille voimaa arkeen ja auttaa ylläpitämään omaa hengellisyyttä ja huolehtimaan siitä.

Sosiaalinen media on nykyisin myös tärkeä Pyhän kohtaamisen paikka. Internet on osa jumalanpalveluselämää. Se tarjoaa mahdollisuuksia jumalanpalveluselämän kehittämiseen ja monipuolistamiseen. On useita eri tapoja, kuinka internetiä voi hyödyntää jumalanpalveluselämässä. Ihmisiä voidaan esimerkiksi kutsua jumalanpalvelukseen Facebookin kautta tai esimerkiksi esirukouspyyntöjä voi toimittaa internetin kautta. (Hauta-aho & Tornivaara 2009, 117.) Jumalanpalveluksen luomisessa on pidettävä kiinni kirkon olemuksesta ja keskeisestä sisällöstä, mutta siinä on myös otettava huomioon ajankohtaiset asiat ja tilanteet (Hauta-aho & Tornivaara 2009, 111).

5.2 Nuori ja messu

Seurakunnan on tärkeä tarjota nuorille toimintaa, jotta he voivat kokea osallisuutta sekä kuuluvuutta seurakuntaan (Tuominen 2005, 51). Nuorten kutsuminen mukaan messun suunnitteluun ja toteuttamiseen yhdenvertaisina vastuunkantajina ammattilaisen rinnalle, osoittaa yhteisöllisyyttä ja vapautta (Koskelainen 2005, 78). Opinnäytetyössämme suunnittelimme ja toteutimme messun isoskoulutettavien kanssa, jotta he saisivat kokemusta messussa toimitsijana olemista. Tämän kautta heidän on myös mahdollisesti helpompi leirityössä toimia ja opettaa jumalanpalvelukseen liittyvistä asioista leiriläisille.

Nuorten järjestämät messut tulisi olla perinteisten sunnuntaiaamun messujen rinnalla kiinteä ja pysyvä osa seurakunnan jumalanpalveluselämää (Jokela 2008, 28). Seurakunnissa jumalanpalveluselämän tulisi olla monipuolista ja vaihtelevaa. Tällöin jokainen voi löytää itselleen sopivan Pyhän kohtaamisen hetken arjen keskelle. (Hauta-aho & Tornivaara 2009, 123.)

Sunnuntaiaamun jumalanpalvelusta ei voi pysyvästi istuttaa nuoren elämään, sillä sen ajankohta ei ole rytmissä nuoren luonnollisten elämäntapojen kanssa. Sen vuoksi iltakirkot ovat nuorille miellyttävämpi ja mielenkiintoisempi vaihtoehto. Iltakirkot tukevat paremmin heidän hengellistä kasvuaan. (Köykkä 2014, 136.) Tämä oli yksi syy miksi toteutimme nuorten messun illalla.

Nuorille tulisi antaa messun toteutuksessa aitoa vastuuta ja lupa tehdä itsensä näköisiä messun osuuksia. Jokaisen erityislahjoille ja mielenkiinnon kohteille on annettava mahdollisuus tulla esiin. (Kuula 2010, 17.) Kajaanin Kirkko 2015 seminaarissa nuoret ovat jo vuonna 2004 ilmaisseet kiinnostuksensa osallistua seurakunnan toimintaan seuraavasti:

Meidän nuorten pitää päästä vaikuttamaan enemmän seurakuntien toiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja päätöksentekoon. Jumalanpalveluksissa ja muussa seurakuntaelämässä tulee käyttää enemmän nuorille läheistä musiikkia ja puhua meille tärkeistä asioista ymmärrettävästi. (Nuorten julkilausuma Kirkko 2015.)

Nuoria kiinnostaa usein se, mitä muut nuoret tekevät (Kuula 2010, 17). Nuorille on myös annettava kokemus siitä, että heitä kuullaan ja heihin luotetaan (Kinnunen 2011, 136).

Nuorten järjestämät ja toteuttamat messut eivät ole harjoittelemista oikeaa messua varten, vaan ne ovat myös osa seurakunnan jumalanpalveluselämää. Usein nuorten messut ovat myös seurakunnan jumalanpalveluselämän raikkain ja tuorein osa. Nuorten messut saattavat myös innostaa seurakunnan työntekijöitä miettimään jotain uutta ja erilaista jumalanpalveluselämää. (Kuula 2010, 18.) Seurakuntalaisille saattaa olla virkistävää, kun saa olla mukana nuorten toteuttamassa ja toimittamassa sekä nuorten näköisessä messussa (Jokela 2008, 32).

Kasvatustyön yksi tehtävä on tarjota nuorille jumalanpalveluskulttuuri, johon he voivat mielekkäällä ja itselleen sopivalla tavalla kasvaa sekä osallistua (Jokela 2008, 32). Seurakunnan nuorisotyö tarjoaa nuorille monenlaista toimintaa. On muistettava, että jumalanpalveluselämä on nuorisotyön punainen lanka. Sen alku on lasten jumalanpalveluksissa ja se etenee varhaisnuoruuden läpi, rippikoulun kautta aina aikuistuvaan nuoren maailmaan asti. (Koskelainen 2005, 73.)

5.3 Jumalanpalveluksen teologia

Sana jumalanpalvelus on kaksimerkityksinen, sillä jumalanpalveluksessa Jumala palvelee ihmistä ja ihminen palvelee Jumalaa. Jumala toimii ensin: hän luo ihmi-

sen, uhraa itsenä ja lahjoittaa pelastuksen. Ihminen vastaa tähän kohtaamaansa hyvyyteen palvelemalla Jumalaa. Palvellessa Jumalaa hän antaa lauluissa, rukouksissa ja eleissä hengellisen kiitosuhrin Jumalalle. Jotta jumalanpalvelus on aito, täytyy maailman hädän elää sen julistuksessa ja ehtoollisenvietossa, rukouksissa ja virsissä. Jumala ei ainoastaan kutsu seurakuntaa koolle ja varusta sitä lahjoillaan, vaan hän myös siunaa sen ja lähettää takaisin arjen työhön. (Palvelkaa Herraa iloiten 2000, 190-191.) Jumalanpalveluksen teologia erottaa toisistaan muodon ja sisällön. Sisällön ja muodon tulee olla sopusoinnussa keskenään. (Kotila 2004, 16.)

5.3.1 Johdanto-osa

Jumalanpalveluskaava alkaa johdanto-osalla jonka keskeinen sisältö on seurakunnan yhteinen rukous, kiitos ja ylistys. Johdanto-osan alussa on tärkeää muistaa ohjeistaa messuun osallistuvia seurakuntalaisia, jotta he saavat selkeän kuvan messun kulusta. Johdanto-osa alkaa alkuvirrellä, jonka valinnassa huomioidaan kirkkovuoden ajankohta ja jumalanpalveluksen luonne. Virren voi korvata psallimilla, kuorolaululla tai soitinmusiikilla. Alkuvirren aikana voi olla ristikulkue, jonka aikana seurakunta seisoo. Ristikulkueessa jumalanpalveluksen palvelutehtävissä toimivat tulevat sisään seuraavanlaisessa järjestyksessä: kulkueristi, kynttilät, kukat, palvelutehtävissä toimivat seurakuntalaiset ja työntekijät, Raamattu tai Evankeliumikirja, avustavat papit ja liturgi. (Palvelkaa Herraa iloiten 2012, 2-3.)

Alkuvirren jälkeen tulee alkusiunaus, johon kuuluu siunaamisen lisäksi vuoro-tervehdys. Yhteisen jumalanpalveluksen johtaja, liturgi, lausuu tai laulaa alkusiunauksen. Jumalanpalveluksen kaava jatkuu liturgin lausumilla johdantosanoilla, jotka vievät seurakunnan Jumalan eteen. Johdantosanoissa liturgi toivottaa seurakuntalaiset tervetulleiksi ja kertoo pyhäpäivän tai jumalanpalveluksen erityisluon-

teesta. Johdantosanat johdattelevat seurakuntalaiset yhteiseen rikkiin. (Palvelkaa Herraa iloiten 2012, 3-4.)

Yhteisessä ripissä seurakunta tunnustaa syntinsä Jumalalle. Synnintunnustus on henkilökohtainen, mutta samalla yhteisöllinen. Sen vuoksi tulee suosia tapaa, jossa seurakuntalaiset lausuvat synnintunnuksen yhdessä papin kanssa. Synninpäästön lausuu yhteisen ripin johtaja, joka on valinnut synninpäästön jumalanpalvelusten kirjan vaihtoehtoista. Synninpäästö otetaan vastaan lausumalla tai laulamalla aamen. (Palvelkaa Herraa iloiten 2012, 4-5.)

Yhteisen ripin jälkeen tulee kristillisen kirkon jumalanpalveluslaulu eli päivän psalmi. Päivän psalmi ei ole pakollinen, mutta se on suositeltava. Psalmi voidaan laulaa tai lukea. On suositeltavaa tapaa, jossa esilukija tai -laulaja ja kuoro tai seurakunta vuorottelee. Päivän psalmia seuraa Herra armahda, kunnia ja kiitosvirsi Pyhälle Kolminaisuudelle. Viimeisenä johdanto-osassa on päivän rukous, jonka johtaa liturgi. Päivän rukous valitaan evankeliumikirjasta, jossa on kaikille pyhäpäivälle vaihtoehtoisia päivän rukouksia. Päivän rukous lausutaan evankeliumikirjan mukaisesti, muokkaamattomana. (Palvelkaa Herraa iloiten 2012, 6-10.)

5.3.2 Sanaosa

Sanaosaan kuuluvat lukukappaleet, vastaus, päivän virsi, evankeliumi, saarna, uskontunnustus, virsi ja yhteinen esirukous. Jokaiselle kirkonvuoden pyhälle löytyy evankeliumikirjasta lukukappaleet. Lukukappaleiden lukeminen kuuluu yleensä jumalanpalveluksessa palvelustehtävissä toimiville. On muistettava, että lukijat saavat perehtyä teksteihin ennen jumalanpalveluksen alkua. Vastauksena lukukappaleiden välissä käytetään hiljaista mietiskelyä, psalmia, laulua, virttä tai

soitinmusiikkia. Vastauksen tulee sopia muodoltaan vastaukseksi ja liittyä kuul-
tuun lukukappaleeseen. (Palvelkaa Herraa iloiten 2012, 11–13.)

Lukukappaleiden jälkeen tulee päivän virsi, jota pidetään messun päävirtenä. Sen
vuoksi toteutuksen tulee olla musiikillisesti monipuolinen. Päivän virsi valitaan
evankeliumikirjasta, jossa on jokaiseen vuosikertaan sopiva virsiehdotus. Evanke-
liumikirjasta löytyy myös virsiä, jotka eivät liity vuosikertaan. Ennen saarnaa li-
turgi, saarnaaja tai diakoni lukee evankeliumitekstin, joka valitaan evankeliumi-
kirjasta. (Palvelkaa Herraa iloiten 2012, 14.) Seurakuntalaiset kuuntelevat evanke-
liumitekstin seisten. Evankeliumin kautta kerrotaan Jeesuksen teoista ja opetuksis-
ta. Sen kautta seurakuntalaiset voivat kuulla Jeesuksen äänen. (Sariola 2001, 72.)

Saarna pohjautuu ensisijaisesti evankeliumitekstiin, joskus se voidaan perustaa
lukukappaleisiin. Saarnan päätarkoitus on julistaa evankeliumia. Saarnan tulee
olla Raamatun selittämistä, opettamista ja ajankohtaista tulkintaa. Saarnaajan tulisi
avata evankeliumin merkitystä seurakuntalaisille. Saarnan jälkeen lausuttava us-
kontunnustus on vastaus evankeliumille ja saarnalle. Seurakunta lausuu uskon-
tunnustuksen, liturgin/saarnaajan tai avustavan papin johdolla, yhteen äänen seis-
ten. Sanajumalanpalveluksissa ja arkisin vietettävissä jumalanpalveluksissa käyte-
tään pääsääntöisesti Apostolista uskontunnustusta ja messussa suositellaan käy-
tettäväksi Nikean uskontunnustusta. Vaihtoehtoisesti uskontunnustus voidaan
myös laulaa, mutta tällöin kaavasta jää pois uskontunnustuksen jälkeen tuleva
virsi. (Palvelkaa Herraa iloiten 2012, 17-18.)

Sanaosan päättää yhteinen esirukous, jossa rukoillaan lähimmäisen rakkauteen
kuuluen jokaisen puolesta. Esirukouksen tulee Kirkkokäsikirjan mukaan sisältää
ainakin seuraavat rukousaiheet: 1) kirkon ja seurakunnan ja evankeliumin leviä-
misen puolesta, 2) esivallan ja julkisen vallan käytön puolesta, 3) erilaisissa vaike-

uksissa olevien puolesta, 4) ajankohtaisten asioiden puolesta. Esirukous tulisi suunnitella ja valmistaa yhdessä seurakuntalaisten kanssa liturgin, diakonin tai avustavan papin johdolla. Suunnittelussa voi käyttää apuna Jumalanpalveluksen kirjan yhteisiä esirukouksia ja esirukousaiheita. Suunnittelussa tulee ottaa huomioon se, että esirukouksessa on tilaa myös hiljaiselle rukoukselle, jolloin seurakuntalaiset voivat rukoilla heille läheisten ihmisten ja asioiden puolesta. Esirukouksessa on huomioitava seurakuntaan jätetyt esirukouspyynnöt. Diakoni, avustava pappi tai liturgi johtaa yhteisen esirukouksen, jonka toteutuksessa voi olla mukana seurakuntalaisia. Yhteisen esirukouksen päätyttyä ilmoitetaan kolehdin kohde. (Palvelkaa Herraa iloiten 2012, 18-20.)

5.3.3 Ehtoollinen

Ehtoollista vietetään ristillä syntiemme tähden Kristuksen muistoateriana ja se vahvistaa yhteyttä Kristukseen. Tämä sakramentti vahvistaa kasteessa alkanutta hengellistä elämää. (Katekismus 2000, 92-93.) Ehtoollista voidaan pitää messun keskeisimpänä osana. Monelle seurakuntalaiselle se voi olla tärkeä ja voimaa antava Pyhän kokemisen hetki. Ehtoollinen on yhteisöllistä sekä yksilöllistä. Siinä seurakuntalainen on osa ehtoollispöydässä ja messussa olevaa yhteisöä. Samalla hän on myös yksin kasvokkain Kristuksen kanssa. (Lindfors 2008, 86.)

Kirkkojärjestyksessä (KJ 2:12) säädetään ehtoollisen jakamisesta. Kirkkojärjestyksen mukaan ehtoollisen jakaa pappi. Tässä jakaminen pitää sisällensä ehtoollisaineen konsekroimisen. Ehtoollisen jakamisessa voi avustaa kirkkoherran myöntämällä luvalla evankelis-luterilaisen kirkon konfirmoitu ja kristillisestä vakaumuksesta tunnettu jäsen. Liturgi vastaa ehtoollisella leivän jakamisesta ja avustaja voi jakaa viinin. (Palvelkaa Herraa iloiten 2012, 101-102.)

Ehtoollinen alkaa uhrivirrellä. Virren aikana liturgi, avustava pappi tai diakonia tehtävissä toimiva kattaa ehtoollispöydän. Uhrivirren aikana kannetaan kolehti, jonka kohde ilmoitetaan ennen virttä. Uhrivirren jälkeen tulee ehtoollisrukous, johon kuuluu vuorolaulu, prefaatio, pyhä sekä rukous ja asetussanat. Asetussanojen jälkeen lausutaan Isä meidän- rukous yhteen ääneen. Isä meidän- rukouksen pyynnöt ilmaisee ehtoollisen eri sisältöjä. Isä meidän- rukousta seuraa Jumalan Karitsa- hymni, joka on kunnioituksen osoitusta ja rukousta ehtoollisen läsnä olevalle Kristukselle. Ehtoollisen vietto alkaa Jumalan Karitsa- hymnin päätyttyä. Ehtoollinen päättyy kiitosrukoukseen, jossa seurakunta kiittää Jumalaa ehtoollisen lahjasta. (Sariola 2001, 88-112.)

5.3.4 Päätösosa

Jumalanpalveluksen päätös koostuu kolmesta osasta: ylistyksestä, siunaamisesta ja lähettämisestä. Ennen messun päättymistä seurakuntalaiset voivat ylistyksen kautta kiittää ja kunnioittaa Jumalaa. (Sariola 2001, 310.) Esilukija tai laulaja kehoittaa seurakuntalaisia messun päätös-osan ylistykseen. Ylistyksen voi toimittaa myös seurakuntalainen. Ylistys on virsi tai messusävelmäsarjaan kuuluva sävelmä. Messuun osallistujat laulavat ylistyksen seisten. (Palvelkaa Herraa iloiten 2012, 32.)

Jumalanpalveluksen päätös-osaan kuuluvat myös siunaus ja lähettäminen. Seurakuntalaiset ottavat seisten vastaan liturgin lausuman tai laulaman siunauksen. Liturgi lausuu siunauksen te-muodossa, koska siunauksella annetaan koko seurakunnalle Jumalan varjelus. Lähettäminen lausutaan juuri ennen jumalanpalveluksen päättymistä. (Palvelkaa Herraa iloiten 2012, 32.) Lähettämällä rohkaistaan seurakuntalaista julistamaan evankeliumia ja elämään kristittynä. Liturgi tai messun toteutuksessa oleva seurakuntalainen lausuu lähetyssanat. (Sariola 2001, 313.)

Jumalanpalvelus loppuu päätösmusiikkiin. Se on lyhyt virsi, kuorolaulu tai soitinmusiikki. Mahdollinen ristikulkue on päätösmusiikin aikana. Jumalanpalveluksen päätös-osaan kuuluu osana jumalanpalvelusten kirjan mukainen päätösrukous, jonka liturgi pitää sakaristossa. (Palvelkaa Herraa iloiten 2012, 33.)

6 TOIMINNAN KUVAUS

Tässä luvussa kuvaillaan opinnäytetyöprosessimme etenemistä. Luvussa kerrotaan jokaisen tuottamamme osion tarkka kuvaus. Meillä oli ensimmäinen palaveri työelämäohjaaja Satu Heinosen kanssa 10.9.2014. Tässä palaverissa sovimme, että kehitämme Sievin seurakunnan isoskoulutuksen jo olemassa olevaa hengellistä sisältöä sekä luomme jotain uutta. Palaverissa myös sovimme, että olemme mukana toisessa ja kolmannessa isoskoulutuksessa, sillä emme molemmat olisi päässeet paikalle ensimmäiseen viikonloppuun. Isoskoulutusviikonloppujen ajankohdat olivat 10.-12.4.2015 ja 24.-26.4.2015. Satu Heinonen myös toivoi, että työstäisimme nuorten kanssa messun Sievin kirkkoon, joten hengellisen sisällön suunnittelun lisäksi suunnittelimme ja toteutimme isoskoulutettavien nuorten kanssa messun.

Tehtävänäimme oli suunnitella isoskoulutukseen kaikki hengellinen sisältö ja toteuttaa niitä myös käytännössä. Suunnittelimme isoskoulutusviikonloppujen hengellisen sisällön raamatunkohdan Joh.14:1-6 innoittamana ja päätimme, että viikonloppujen hengelliset teemat ovat raamatunkohdan mukaisesti. Suunnittelimme viikonloppuihin aamuhartaudet, iltahartaudet, JesariKysäri-pelin ja polkumenetelmän.

6.1 Messu

Yhtenä opinnäytetyömme osana suunnittelimme ja toteutimme Sievin seurakunnan isosten kanssa messun. Ensimmäinen suunnittelupalaveri messua koskien oli 7.2.2015 ja toinen palaveri oli 10.3.2015. Messu toteutettiin 12.3.2015 Sievin kirkossa. Ensimmäisessä suunnittelupalaverissa suunnittelun lisäksi pidimme oppitunnin isosille aiheesta jumalanpalvelus (LIITE 1/1-3). Oppitunnin aikana keräsimme

lattialle muodostelman, jossa keskellä oli paperi, jossa luki jumalanpalvelus ja sen ympärillä erillisillä papereilla jumalanpalveluksen eri osat: johdanto, sana-osa, ehtoollinen ja päätös.

Oppitunti alkoi adjektiivitorilla, jossa jokainen sai itselleen kolme adjektiivia, joita piti lähteä vaihtamaan toisten kanssa (LIITE 1/4). Tavoitteena oli saada itselleen adjektiivit, jotka nuoren mielestä kuvasivat jumalanpalvelusta. Adjektiivitorin jälkeen adjektiivilaput laitettiin jumalanpalveluspaperin ympärille.

Adjektiivitorin jälkeen jaoimme jokaiselle isoskoulutettavalle neljä paperia, joihin he kirjoittivat luennointimme pohjalta jokaisesta messun osasta paperille mielestään tärkeimmät asiat. Luennointimme perustui opinnäytetyön teoriaosan lukuun viisi: Jumalanpalvelus Suomen evankelisluterilaisessa kirkossa. Kävimme messun osat yksi kerrallaan läpi ja jokaisen osan läpikäynnin jälkeen nuoret kirjoittivat kyseisestä osasta paperille heidän mielestään tärkeimmät asiat. Luennon lopuksi nuoret asettelivat muistiinpanopaperit lattialle oikealle paikalle.

Messun suunnittelu tapahtui ryhmissä. Opetusosuuden jälkeen kerroimme nuorille ryhmät sekä niiden tehtävät. Nuoret jakautuivat saarna-, musiikki-, rukous-, teksti- ja käsiohjelmaryhmiin. Yksi nuorista sai toimia messussa ehtoollisavustajana. Nuoret valitsivat ryhmän oman mielenkiintonsa mukaan. Saarnaryhmän tehtävänä oli suunnitella messun saarna edellisen sunnuntain evankeliumitekstin perusteella. Musiikkiryhmä valitsi messuun virret ja laulut kirkkovuoden teeman mukaan. Heidän tehtävänä oli myös vastata musiikin toteutuksesta kanttorin johdolla. Rukousryhmän tehtäviin kuului esirukouksen valmistaminen sekä sen lukeminen messussa. Tekstiryhmä perehtyi päivän teksteihin ja he lukivat tekstit messussa. He myös keräsivät messussa kolehdin. Käsiohjelmaryhmä valmisti messuun käsiohjelman, jonka lisäksi he valitsivat messuun synnintunnustuksen ja

keräsivät tekstiryhmän kanssa messussa kolehdin. Tällä kerralla nuoret aloittelivat suunnittelua ja me olimme heidän apunaan ja tukenaan ja vastasimme mahdollisiin kysymyksiin. Lopussa kävimme läpi kunkin ryhmän tilanteen ja sovimme seuraavasta suunnittelukerrasta.

Toisessa suunnittelukokoontumisessa oli paikalla meidän lisäksi Sievin seurakunnan vs. kappalainen Olli Luhtasela, kanttori Päivi Aho sekä nuorisotyönohjaaja Satu Heinonen. Kokoontumisen alussa kävimme yhdessä läpi, mitä kukin ryhmä oli siihen mennessä valmistanut. Koonnin jälkeen kukin ryhmä jatkoi suunnittelua. Kanttori oli musiikkiryhmän ohjaajana ja auttoi musiikkiryhmäläisiä valitsemaan virret ja laulut. Vs. kappalainen oli saarnaryhmän apuna tekemässä saarnaa. Me autoimme ryhmiä tarpeen mukaan. Kun ryhmät olivat saaneet tehtävänsä suunniteltua, askartelimme heidän kanssa kutsukortit messuun. Kutsukortit sekoitettiin ja jaettiin sattumanvaraisesti jokaiselle nuorelle. Nuorten tehtävänä oli toimittaa kutsukortti jollekin läheiselle. Kävimme suunnittelukokoontumisen loppuksi läpi kaikkien ryhmien tuotokset.

Messu toteutettiin ehtoollisjumalanpalveluksen kaavalla toisen sävelmäsarjan mukaan. Vs. kappalainen Olli Luhtasela toimi messussa liturgina ja nuoret toteuttivat messun muut osat. Menimme nuorten kanssa kirkkoon kaksi tuntia ennen messun alkua. Harjoittelimme käytännössä ryhmien tehtäviä ja kävimme yhdessä läpi messun kaavan kokonaisuudessa. Messu aloitettiin ristikulkueella ja se päättyi ristikulkueeseen. Messun jälkeen keräsimme palautetta myös rippikoululaisilta, jotka olivat rippikoulun puitteissa tulleet messuun. Halusimme kerätä palautteet sosiaalisen median kautta, koska se on tämän päivän juttu. Päädyimme tässä käyttämään todaysmeet.com-chatalustaa. Todaysmeetillä jokainen pystyy antamaan palautteen nimettömästi, ja samalla palautteen antaja näkee myös muiden palautteet.

6.2 JesariKysäri

Ajatus JesariKysäristä lähti halustamme kehittää pelimuotoinen raamattuhetki. JesariKysäriä kokeiltiin käytännössä toisessa ja viimeisessä isoskoulutusviikonlopussa. Olemme itse askarrelleet JesariKysärin alusta loppuun saakka. Kuution pohjamateriaaliksi valikoitui eristelevy. Pohjamateriaali muotoiltiin kuution muotoon, jonka jälkeen kuutiot päällystettiin kartongilla ja kontaktimuovilla. Joka toiseen kuutioon laitettiin jokaiselle tahkolle yksi kysymyssana. Loput kuutiot jäivät tyhjiksi. Tyhjiin kuutioihin tehtiin teemojen mukaisesti vaihtuvat raamattu-laput. Kuutiot päällystettiin kontaktimuovilla. Raamattulappujen teemat tulevat ilmi värien perusteella.

JesariKysäri on noppapeli, jonka tavoitteena on syventää raamattutuntemusta ja pohtia raamatuntekstien merkityksiä. JesariKysäriin kuuluvat raamatunkohdat on valittu opinnäytetyömme kantavan teeman, tie, totuus ja elämä perusteella. Nuoret oppivat pelin kautta myös keskustelemaan omista ja muiden näkemyksistä sekä kunnioittamaan toistensa mielipiteitä. Isoskoulutettavat nuoret pelasivat JesariKysäriä toisessa ja viimeisessä viikonlopussa, yhteensä kaksi kertaa.

6.3 Polku

Kehitimme isoskoulutukseen polku-menetelmän, joka toteutettiin isoskoulutusviikonlopuissa lauantai-iltaisina. Polku-menetelmä on viikonloppujen ja hengellisen teemamme mukainen kolmiosainen. Jokainen polun osa on sisällöltään erilainen, mutta rakenne on pääosin sama kaikissa. Halusimme polkuun kuitenkin jatkuvuutta. Päädyimme askarteluun, jossa tehdään kirjasta rasia. Rasioita kirjoista työstettiin jokaisessa polun osassa. Me molemmat emme päässeet ensimmäiseen

viikonloppuun paikalle, joten toteutimme toisessa viikonlopussa molempien viikonloppujen polut, toisen perjantaina ja toisen lauantaina.

Kaksi ensimmäistä polkua toteutettiin toisessa isoskoulutusviikonlopussa 10.-12.4.2015. Ensimmäinen osa toteutettiin perjantai-iltana. Polun alussa isoskoulutettavat nuoret jakautuivat pareihin. Jokainen nuori sai valita itselleen kirjan. Nuoret istuivat kahden pöydän ääressä, kynttilöiden valossa. Luimme polun alkuun Raamatusta kohdan Joh.14:1-6. Tämän jälkeen aloitimme rasioiden työstämisen.

Ensimmäisessä polussa nuoret kaiversivat kirjoista sivut pois suorakulmion muotoisesti. Rasioiden työstämisen aikana nuoret kiersivät pareittain toisessa huoneessa olevilla rasteilla. (LIITE 2/3-7). Jouduimme jättämään yhden rasteista pois, sillä nuorilla meni odotettua kauemmin rastien kiertämisessä. Kun kaikki parit olivat kiertäneet rastit ja kaivertaneet kirjansa, luimme loppuun uudestaan saman raamatunkohdan kuin alussa sekä kirjoittamamme hartaustekstin ja rukouksen (LIITE 2/2).

Toinen polun osa toteutettiin toisen isoskoulutusviikonlopun lauantai-iltana. Polun alussa ohjeistimme nuoret menemään samoihin pareihin kuin edellisenä iltana ja kerroimme polun sisällön, jonka jälkeen luimme Raamatusta kohdan Joh.14:1-6. Sen jälkeen nuoret alkoivat työstää kirjoja. Toisessa polussa kirjojen työstämiseen kuului sivujen liimaaminen yhteen sekä lopuksi kirjojen päällystäminen koriste-paperilla. Rasioiden tekemisen lomassa nuoret kävivät kiertämässä toisessa huoneessa rasteilla (LIITE 2/3-7). Kun kaikki olivat työstäneet rasiat loppuun ja kiertäneet rastit, pidimme toisessa huoneessa teeman mukaisen hartauden. (LIITE 2/8-11) Hartauden lopuksi luimme saman raamatunkohdan, joka luettiin polun alussa. Polku päättyi yhteiseen Herran siunaukseen.

Viimeinen polun osa toteutettiin kolmannen isoskoulutusviikonlopun lauantai-iltana. Kerroimme polun alkuun pääpiirteisesti mitä polussa tulee tapahtumaan. Tällä kerralla nuoret koristelivat ja viimeistelivät kirjansa. Koristelun lomassa nuoret kävivät yksitellen toisessa huoneessa rasteilla (LIITE 2/14-15), joissa he saivat itsenäisesti tehdä pohdintatehtävän. (LIITE 2/14). Sen jälkeen kun kaikkien rasiat oli koristeltu, siirryimme toiseen huoneeseen. Jaoimme jokaiselle nuorelle 19 pientä kuutiota, jonka jälkeen istuimme lattialle piiriin. Opastimme, että seuraavaksi jokainen laittaa kuutiot rasiaan ja rasiat lähtevät piirissä myötöpäivään kiertämään. Jokainen lukee kenen nimi rasiassa on ja ottaa sieltä yhden kuution. Kuutioon kirjoitetaan mustekynällä lyhyesti jokaiselle tahkolle jotain positiivista rasian omistajasta. Kuutiot olivat kooltaan noin 1,5 cm x 1,5 cm. Kuutiot laitetaan takaisin rasiaan ja rasia annetaan seuraavalle. Kun rasiat olivat kiertäneet kaikilla, luimme Raamatusta Joh.14:1-6. Lopuksi luimme lyhyen hartaustekstin ja rukouksen (LIITE 2/12-13).

6.4 Aamu- ja iltahartaudet

Suunnittelimme isoskoulutukseen aamuhartaudet jokaisen viikonlopun lauantai-aamulle sekä iltahartaudet viikonloppujen perjantai-illoille (LIITE 3/1-5 & LIITE 4/1-7). Emme pitäneet aamuhartauksia ollenkaan käytännössä. Iltahartauksista toteutimme ainoastaan viimeisen viikonlopun iltahartauden, sillä emme olleet ensimmäisessä viikonlopussa ja toisessa viikonlopussa polut toteutettiin sekä perjantaina että lauantaina. Suunnittelimme myös iltahartaudet viikonloppujen hengellisen teeman perusteella.

Tällä hetkellä Sievissä on käytössä Nuorten veisukirja 2010, sen vuoksi halusimme käyttää niitä aamuhartauksissa. Ajattelimme, että aamuhartauksien tulisi olla lyhyitä ja selkeitä. Emme ole muissa menetelmissä käyttäneet juuri ollenkaan mu-

siikkia, joten myös sen vuoksi halusimme johonkin menetelmään musiikin selkeästi esille. Aamuhartauksissa laulujen sanat luetaan säkeistö kerrallaan. Säkeistön lukemisen jälkeen hartauden pitäjä avaa aina erikseen kunkin säkeistön sanomaa (LIITE 3/1-3). Ennen loppurukousta lauletaan yhdessä, kussakin hartaudessa esillä ollut laulu. Valitsimme aamuhartauslaulut viikonloppujen hengellisen teeman perusteella. Laulut ovat Tahtosi tiellä 93, Ylitse merten 39 ja Luojan kaunein ajatus 6 (Nuoren seurakunnan veisukirja 2010.)

7 ARVIOINTI JA PALAUTE

Keräsimme isoskoulutettavilta kirjallisen palautteen (LIITE 5/1). Palautteeseen vastasi 19 isoskoulutettavaa nuorta. Kaikki isoskoulutettavat nuoret olivat messun suunnittelussa ja toteutuksessa mukana. 17 nuorta oli paikalla kaikissa toteutuksissa ja kaksi nuorta tuli viimeisen viikonlopun toteutukseen mukaan. Kysyimme näiltä kahdelta nuorelta lisäkysymyksen, jotta saisimme tietää, että miltä heistä tuntui tulla kesken kaiken mukaan.

7.1 Isoskoulutettavien palaute

Suurin osa (16/19) nuorista koki, että he olivat saaneet kehittämistämme menetelmistä tukea omaan hengellisyyteensä ja sen kasvuun. Isoskoulutettavista nuorista osa koki, että jumalanpalvelusoppitunnin kulku oli liian nopea, ja oli välillä vaikea pysyä mukana. He kuitenkin kokivat, että opetuksesta oli hyötyä ja siitä oppi uusia ja tärkeitä sekä uusia asioita. Kaikki nuoret saivat mielestään tarvittaessa apua ja tukea messun suunnittelu – ja toteutusvaiheessa. Usean nuoren palautelomakkeesta kävi ilmi, että vaikka heillä oli ollut aluksi sekava ja jännittynyt olo messun toteuttamisesta, niin loppujen lopuksi oli hieno tunne, kun oli selviytynyt tehtävästään.

Kaikki nuoret pitivät JesariKysäristä. Suurin osa nuorista oli sitä mieltä, että se sai heidät ajattelemaan. Monet pitivät myös ryhmässä työskentelyä hyvänä, ja suurimman osan mielestä ryhmissä syntyi keskustelua. Muutaman nuoren mielestä raamatunkohdat olisivat saaneet olla helpompia, kun taas muutaman mielestä olisi voinut olla vieraampia ja vaikeampiakin raamatunkohtia. Yhden nuoren mielestä kysymyskuution kysymykset olivat hieman liian samanlaisia, joka johti siihen, että useampaan kysymykseen pystyi vastaamaan samalla tavalla.

Nuoret pitivät Polku-menetelmästä. Suurimman osan mielestä kirjojen työstäminen rasioiksi oli mukavaa. Polku-menetelmä herätti palautteen mukaan kaikissa nuorissa ajatuksia ja osa oli sitä mieltä, että sen kautta alkoi ajatella myös sellaisia ajatuksia, jotka eivät muuten ole mielessä. Suurin osa nuorista piti siitä, että tehtävien kautta sai pohtia itseä ja omaa elämäänsä. Palautteesta tuli myös ilmi, että positiivisuuskuutioiden teko oli hyvä ja erilainen idea ja oli ollut mukavaa kirjoittaa muista ryhmäläisistä positiivisia asioita. Jotkut nuoret myös kokivat, että polku menetelmä auttoi arvostamaan ja rakastamaan itseä enemmän. Kaksi nuorta osallistui vain viimeiseen osaan. Toisen nuoren mielestä mukaan tuleminen oli helppoa ja toisen nuoren mielestä poissaolot hieman vaikututtivat kokonaisuuteen. Molemmat kuitenkin pitivät Polku-menetelmästä.

7.2 Ohjaajan palaute

Keskustelimme työelämäohjaajan kanssa opinnäytetyöstämme kokonaisuutena sekä kävimme myös keskustelua jokaisesta osasta erikseen. Hänen mielestään jumalanpalvelusoppitunti oli toimiva ja sujuva kokonaisuus. Hän piti oppitunnin konkreettisuudesta. Keskustelussa tuli myös ilmi, että oli hyvä, kun oppitunnilla perehdyttiin nuoren omaan kokemukseen messusta. Messun suunnittelu ja toteutus menivät työelämäohjaajan mielestä hyvin. Hän toi kuitenkin ilmi messun evankeliumitekstin haastavuuden ja kävimme keskustelua siitä, että tekstin olisi voinut vaihtaa helpompaan.

Työelämäohjaaja tykkäsi JesariKysäristä ja hänen mielestään se oli hyvä, luova ja erilainen idea. Erityisesti hän piti siitä, että tarvittaessa sitä voi helposti kehittää ja muunnella tulevaisuudessa. Hänen mielestään on hienoa, että JesariKysäri kannustaa nuoria omaan pohdintaan ja ajatteluun. JesariKysärin kesto oli hänen mie-

lestään sopivan mittainen nuorille. Tulevaisuuttakin ajatellen JesariKysärin voi ottaa helposti esille leirillä sopivan hetken tullen ja pelata yhdessä.

Polku-menetelmää työelämäohjaaja piti hyvänä menetelmänä, jota voi hyvin käyttää tulevaisuudessakin. Hänen mielestään oli hienoa, että vaikka jokainen osa oli erilainen, niin silti kaikki osat yhdessä muodostivat toimivan kokonaisuuden. Kuitenkin keskustelussa tuli ilmi, että Polku voi olla haastavaa toteuttaa yksin, koska siinä on jonkin verran esivalmisteluja. Työelämäohjaaja oli kuitenkin sitä mieltä, että aikoo ottaa polunkin käyttöön tulevien vuosien isokoulutuksissa. Hän piti hienona asiana sitä, että Polku-menetelmän kautta nuoret pääsivät pohtimaan itseään ja omaa elämäänsä. Hän oli sitä mieltä, että heidän ikäisilleen pohdintatehtävät olivat sopivia. Keskustelimme myös polku-menetelmän pituudesta. Työelämäohjaajamme sanoi, että hänen mielestään pituus oli sopiva ja oli mukava huomata, kun nuoret olivat polun osissa keskittyneesti mukana.

Kokonaisuudessaan työelämäohjaajamme oli sitä mieltä, että kehittämämme menetelmät tukivat nuoren hengellisyyttä ja hengellistä kasvua. Kaiken kaikkiaan hän piti menetelmiä toimivina ja hänen mielestään kaikki on helposti toteutettavissa, eivätkä ne vaadi liikaa työtä ja valmistelua. Hän piti hyvänä sitä, että nuoret pääsivät tekemään, pohtimaan sekä askartelemaan.

7.3 Meidän oma arviomme

Messun alkuvaiheessa suurin ongelma oli ajanpuute. Ensimmäisellä opetus- ja suunnittelukerralla opetusmateriaalia oli riittävästi, mutta nuorten omaa alkuvalmistelu- ja suunnittelu-aikaa ei jäänyt opetustuokion jälkeen oikeastaan yhtään. Nuorten kannalta oppitunnista olisi tullut selkeämpi ja opettavaisempi, jos aikaa

olisi ollut enemmän. Lattialle koottu muodostelma messun eri osista oli toimiva ja hyvä.

Toisella suunnittelukerralla nuorilla oli enemmän aikaa valmistella messua. Meillä oli riittävästi aikaa käydä tarkkailemassa ja auttamassa jokaista ryhmää. Suunnittelu-aikaa oli tarpeeksi ja kaikki ryhmät saivat osuutensa suunniteltua. Messun evankeliumiteksti oli vaikeasti ymmärrettävä ja se tuotti saarnaryhmälle hankaluuksia. Saarnasta saatiin kuitenkin yhdessä nuorten kanssa nuortennäköinen ja helposti ymmärrettävä. Loppujen lopuksi me autoimme heitä aika vähän.

Nuoret saivat toteuttaa lähes kaiken itse. Kaikista osista näkyi se, että nuoret todella olivat pääosin itse suunnitelleet ne. Koska liturgin osuudet olivat ainoat, joita nuoret eivät tehneet, säilyi messussa selkeä rakenne. Nuoret olivat vastuullisia ja hoitivat hienosti omat tehtävänsä. Vaikka messun alussa kuului muutama odottamaton ääni, oli hienoa että nuoret eivät hämmentyneet äänistä. Nuoret olivat koko messun suunnittelu-, harjoittelu-, ja toteutusajan omatoimisia ja itseohjautuvia. Messun jälkeen kävimme lyhyen ja suullisen keskustelun, jossa nuoret myönsivät, että heitä jännitti ennen messua. Messun toteutuksesta ei kuitenkaan yhtään näkynyt heidän jännityksensä. Messu oli kaunis ja rauhallinen sekä ennen kaikkea nuortennäköinen.

Paastonaika hieman sekoitti messun toteutusta, sillä kaava ei mennyt täysin perinteisen kaavan mukaisesti. Emme olleet varmoja, mikä osa tulee paastonaikana mukaan ja mikä ei tule. Rippikoululaisten palautteen kerääminen ei onnistunut. Todaysmeet-sivusto oli ideana hyvä, mutta kaatui siihen, että sen kautta ei voinut yhtään tarkkailla, että kuka antoi palautetta ja kuka ei. Nuoret osasivat hyödyntää sitä ja suurin osa ei valitettavasti antanut palautetta ollenkaan. Jos olisimme ke-

ränneet palautteet paperille, olisimme ehkä saaneet enemmän hyvää ja rakentavaa palautetta.

JesariKysäri oli meidän mielestämme toimiva ja se sai nuoret keskustelemaan. Koemme, että valitsimme hyvät raamatunkohdat ja että ne olivat lähellä nuorten elämää. Jäimme miettimään, että kysymyskuution kysymykset olisivat voineet olla hieman enemmän erilaisia toisiinsa nähden. Ideana JesariKysäri on toimiva, koska kuutioiden tekeminen itse on helppoa ja edullista. JesariKysäriissä hyvä puoli on se, että sitä voi helposti kehittää ja muunnella tilanteen mukaan. Menetelmänä se soveltuu muuallekin kuin isoskoulutukseen, sitä voisi käyttää myös esimerkiksi rippikoulussa.

Polku-menetelmä perustui pohdintatehtäviin, rasioiden askarteluun sekä hartauksen. Kokonaisuudessaan yhdessä polun osassa oli sopivasti tekemistä. Polku-menetelmän suunnitteluvaiheessa mietimme, että onko kirjojen valmistaminen liian työläs ja suuri työ kolmena iltana tehtäväksi. Kuitenkin käytäntö osoitti sen, että rasiat kirjoista ehdittiin saada hyvin valmiiksi kolmessa illassa. Olimme arvioineet polun kestoksi hieman yli puoli tuntia. Yksi polun osa kesti kuitenkin yli tunnin. Se tuli meille hieman yllätyksenä. Toisaalta kesto johtui siitä, että nuoret tekivät rasiat niin tarkasti ja keskittyivät pohdintatehtävien tekoon. Palautteesta, jonka isoskoulutettavilta keräsimme, ei myöskään ilmennyt, että kesto olisi ollut liian pitkä. On kuitenkin huomioitava, että yhden polun osan kesto riippuu paljon myös ryhmästä. Tälle ryhmälle se oli sopiva kesto, mutta tulevaisuutta ajatellen, on polun osien rakennetta mietittävä aina ryhmän mukaan.

Meillä oli tavoitteena tehdä rasteille pohdintatehtäviä, joihin nuorten olisi suhteellisen helppo vastata ja jotka saisivat heidät pohtimaan ja ajattelemaan. Oli ilo huomata, että he aidosti keskittyivät pohdintatehtäviin ja palautteista ilmeni, että

he olivat kokeneet tehtävät ajatuksia herättävinä. Suunnitteluvaiheessa mietimme, että avaisimme jokaisen polun osan pohdintatehtäviä jollain tavalla yhdessä. Kuitenkin päädyimme siihen, että tehtävät tehdään itsekseen ja niitä ei käydä läpi. Jäimme kuitenkin miettimään, että olisivatko nuoret kaivanneet hieman yhteistä tehtävien purkua, koska kuitenkin kävi ilmi, että ajatuksia oli herännyt. Hienoa oli se, että nuoret olivat aivan hiljaa yli tunnin ja antoivat jokaiselle mahdollisuuden keskittyä omaan työskentelyynsä.

Teimme osana opinnäytetyötämme aamu- ja iltahartaudet isoskoulutusviikonloppuihin. Emme toteuttaneet aamuhartauksia ollenkaan käytännössä, joten niiden arviointi on käytännön osalta mahdotonta. Halusimme aamuhartauksista lyhyet ja sujuvat. Olemme tyytyväisiä siihen, että keksimme käyttää Nuoren seurakunnan veisukirjan lauluja hartauksien pohjalla. Lauluissa ongelmana oli kuitenkin, se että laulujen säkeistöissä ei ole kovinkaan paljoa tekstiä, jota voisi analysoida. Tämä tuotti hieman hankaluuksia puheosuuksien kirjoittamiseen. Olisimme voineet panostaa niiden kirjoittamiseen hieman enemmän.

Iltahartauksista toteutimme käytännössä ainoastaan yhden. Hartaustekstien kirjoittamisessa haasteena oli saada jokaisesta uudenlainen, sillä kokonaisuudessa meillä oli monta hartaustekstiä kirjoitettavana. Iltahartauksien kirjoittamiseen olisimme voineet myös käyttää vielä enemmän aikaa. Olemme kuitenkin tyytyväisiä siihen, että jokaiseen iltahartauteen keksittiin teemaan sopiva havainnollistamiskeino. Jokaisessa iltahartaudessa on myös toiminnallisuutta. Meitä jäi harmittamaan se, että emme voineet pitää kaikkia iltahartauksia käytännössä.

Isoskoulutettavilta kerätyn palautteen ja työelämäohjaajan arvioin perusteella onnistuimme ensimmäisessä kehittämistehtävässämme. Kehittämiemme menetelmien avulla onnistuimme tukemaan nuorten hengellisyyttä ja hengellistä kasvua.

Isoskoulutettavilta kysyimme suoraan palautelomakkeessa, että kokivatko he saaneensa tukea hengellisyyteensä ja sen kasvuun. Ainostaan kolme nuorta ei osannut sanoa, että olivatko he saaneet tukea hengellisyyteensä ja loput 16 nuorta vastasivat, että he saivat menetelmien kautta tukea hengellisyyteensä ja sen kasvuun. Työelämäohjaajan mielestä kehittämämme menetelmät tukivat nuorten hengellistä kasvua.

Toinen kehittämistehtävä oli kehittää isoskoulutuksiin mielenkiintoiset ja monipuoliset menetelmät hengellisyyden tukemiseksi. Menetelmämme ovat monipuolisia, sillä niissä on toimintaa, askartelua, hiljaisuutta, kuuntelemista, musiikkia ja pohdintaa yksin kuin myös ryhmässä. Palautteiden perusteella nuoret pitivät menetelmistämme ja työelämäohjaaja kehui menetelmien monipuolisuutta.

8 POHDINTA

Opinnäytetyömme tavoitteena oli kehittää Sievin seurakunnan isoskoulutuksen hengellisyyttä. Kehittämämme menetelmät saivat isoskoulutettavilta nuorilta ja työelämäohjaajalta hyvää palautetta. Onnistuimme luomaan kokonaisuuden, joka aiotaan ottaa Sievin seurakunnassa käyttöön tulevissa isoskoulutuksissa. Työelämäohjaaja sanoi, että JesariKysäriä voisi hyödyntää myös muussakin nuorisotyön toiminnassa kuin vain isoskoulutuksissa. Olemme kokonaisuudessaan tyytyväisiä lopputulokseen.

Mielestämme oli hyvä idea jäsentää viikonloput teemoihin tie, totuus ja elämä. Näiden teemojen kautta pystyimme käsittelemään hengellisyyttä monesta näkökulmasta. Ajoittain kokonaisuus tuntui hieman sekavalta, sillä tekemistä ja eri osia oli paljon. Haasteena oli saada kokonaisuudesta selkeä ja johdonmukainen. Loppujen lopuksi koemme, että onnistuimme luomaan toimivan kokonaisuuden.

Kokonaisuudessa meitä jäi hieman harmittamaan se, että emme keskustelleet nuorten kanssa esimerkiksi polun pohdintatehtävistä. Yksittäisten ja ryhmänä käytävien keskustelujen kautta olisi voinut saada enemmän tietoa nuorten ajatuksista, mielipiteistä sekä myös siitä, jos jokin pohdintatehtävä herätti heissä tunteuksia, joista olisi ollut hyvä keskustella. Tulevaisuutta ajatellen Polkumenetelmään voisi ryhmästä riippuen, lisätä keskustelua pohdintatehtävistä.

Opinnäytetyön teoriaosan kirjoittamisen kautta saimme uutta tietoa. Erityisesti jumalanpalvelus Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa -osuuden kirjoittamisesta opimme paljon uusia ja hyödyllisiä asioita. Paastonajan vuoksi messun kaava oli hieman erilainen kuin normaalisti. Opimme käytännön kautta, kuinka paastonaikana ehtoollisjumalanpalveluksen kaava eroaa normaalista kaavasta. Koko-

naisuudessaan olisimme voineet käyttää teoriaosassa enemmän lähdekirjallisuutta ja muita lähteitä.

Voisimme ajatella, että käyttäisimme menetelmiä omassa tulevassa työssämme. Menetelmissä hyvä puoli on se, että niitä voi käyttää muuallakin kuin seurakuntatyössä. Polkujen pohdintatehtävät toimivat yleisesti nuorten parissa työskennellessä kuin myös JesariKysärin ideaa voi hyödyntää erilaisiin teemoihin. Kehittämässämme menetelmissä tulee esille se, että kierrätysmateriaaleista ja edullisista tarvikkeista ja suhteellisen vähäisestä materiaalmäärästä voi saada aikaiseksi hyvän lopputuloksen.

Opinnäytetyöprosessi on ollut myös meille opettavainen kokemus ja se antaa meille hyvät eväät tulevaan. Suuri kiitos Sievin seurakunnalle ja työelämäohjaajalle Satu Heinoselle, että saimme tehdä opinnäytetyömme Sievin seurakuntaan. Toivomme, että kehittämiemme menetelmien avulla isoskoulutettavat nuoret voivat myös tulevaisuudessa saada tukea hengellisyyteensä ja sen kasvuun.

LÄHTEET

Gothóni, R. 2014. Auttava kohtaaminen II Sielunhoidon menetelmät ja käytäntö. Helsinki: Kirjapaja.

Engström, K. Pyysiäinen, M. Repo, H. & Ryhänen, T. 2002. Oma ripari. Porvoo: WSOY.

Halme, L. 2008. Uskonto ja kasvatus vuorovaikutuksena. Helsinki: Lasten Keskus/Kirjapaja.

Hauta-aho, H. & Tornivaara, S-M. 2009. Kirkosta kiinni. Helsinki: Kirjapaja.

Hautala, J. 2014 Ilmoitusasiaa. Miten Raamattuun pitäisi suhtautua. Helsinki: Kirjapaja.

Harjunpää, M. Paananen, T. Parviainen, J. Saarainen, J & Teittinen, S. 1994. Elämän siiville: isokouluttajan käsikirja. Helsinki: Kirjapaja.

Heikinheimo, R. 2006. Hengellinen ohjaus seurakunnan perustoiminnoissa. Teoksessa H. Kotila (toim.) Hengellisen ohjauksen kirja. Helsinki: Kirjoittajat ja Kirjapaja Oy, 220-242.

Heinonen, S. 2015. Nuorisotyönohjaajan haastattelu 20.4.2015. Sievin seurakunta.

Holopainen, J. 2006. Hengellinen matka ja pastoraali psykologia. Teoksessa H. Kotila (toim.) Hengellisen ohjauksen kirja. Helsinki: Kirjoittajat ja Kirjapaja Oy, 114-131.

Häyrynen, S. 2006. Hengellinen ohjaaja ja yksilöllinen ohjaussuhde. Teoksessa H. Kotila (toim.) Hengellisen ohjauksen kirja. Helsinki: Kirjoittajat ja Kirjapaja Oy, 153-168.

Jokela, E. 2004. Nuoren hengellinen ohjaaminen. Teoksessa H. Aaltonen, L. Pruuki & P. Saarainen (toim.) Rippikoulun käsikirja. Helsinki: Kirjoittajat ja Kirjapaja Oy, 57-65.

Jokela, E. 2008. Pyhä matka- näkökulmia nuorelle merkittävään liturgiseen elämään. Teoksessa A. Mäkinen & J. Koivisto (toim.) Elämänmakuinen messu. Helsinki: LK-kirjat/Lasten Keskus Oy, 25-43.

Katekismus. 2000. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kristinoppi. Helsinki: Edita.

Kinnunen, S. 2011. Lapsen usko –Miten tukea lapsen hengellistä kasvua? Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.

Kotila, H. 2004. Liturgian lähteillä Johdatus jumalanpalveluksen historiaan ja teologiaan. Helsinki: Kirjapaja Oy.

Kotila, H. 2006. Miksi nyt on hengellisen ohjauksen aika? Teoksessa H. Kotila (toim.) Hengellisen ohjauksen kirja. Helsinki: Kirjoittajat ja Kirjapaja Oy, 11-19.

Koskelainen, H. 2005. Nuori ja jumalanpalvelus. Teoksessa T. Paananen & H. Tuominen (toim.) Nuorisotyön käsikirja. Helsinki: Kirjapaja Oy, 71-81.

Kuula, K. 2010. Meidän jumis. Helsinki: Kirjapaja Oy.

Köykkä, A. 2005. Raamattu ja nuorisotyö. Teoksessa T. Paananen & H. Tuominen (toim.) Nuorisotyön käsikirja. Helsinki: Kirjapaja Oy, 55-70.

Köykkä, A. 2014. Nuorisotyön alkeet ja jatko. Helsinki: Lasten Keskus ja Kirjapaja Oy

Lindfors, H. 2008. Ehtoollinen – salaisuus ja voiman lähde. Teoksessa A. Mäkinen & J. Koivisto (toim.) Elämän makuinen messu. Helsinki: LK-kirjat/Lasten Keskus Oy, 82-88.

Malmberg, M. 2006. Hengellinen kokemus postmodernissa maailmassa. Teoksessa H. Kotila (toim.) Hengellisen ohjauksen kirja. Helsinki: Kirjoittajat ja Kirjapaja Oy, 89-102.

Martikainen, J. 2003. Hengellinen lukeminen. Teoksessa: S. Häyrynen & H. Kotila (toim.) Spiritualiteetin käsikirja. Helsinki: Kirjapaja.

Nuorten julkilausuma Kirkko 2015. Seminaari 15.5.2004 Kajaani.

Nuoret seurakuntalaisina. 2012. Kehittämisasiakirja. Kirkkohallituksen julkaisuja 2012:6. PDF-dokumentti. Saatavissa:

[http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/D369F10AF9D44A9FC22577A500368BD5/\\$FILE/KH_nuoret_www.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/D369F10AF9D44A9FC22577A500368BD5/$FILE/KH_nuoret_www.pdf). Luettu 10.4.2014.

- Paananen, T. 2008. Ihana, kipeä nuoruus – Naamion takana ahdistus ja elämän ilo. Teoksessa H. Pruuki (toim.) Nuorten sielunhoidon käsikirja. Helsinki: LK-kirjat/Lasten Keskus Oy, 21-37.
- Paananen, T & Tuominen, H. 2002. Aarre isoskouluttajan opas. Helsinki: LK-kirjat/Lasten keskus.
- Palvelkaa Herraa iloiten – jumalanpalveluksen opas. 2012. 4. uudistettu painos. Suomen ev. lut. kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 2009:9.
- Palvelkaa Herraa iloiten – jumalanpalveluksen opas. 2000. 2. painos. Suomen ev. lut. kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 2000:6.
- Porkka, J. 2004. On kunnia olla isonen: Suomen evankelis-luterilaisen kirkon isostoiminta 2000-luvun alussa. Helsinki: Kirkkohallitus.
- Porkka, J. 2005. Isostoiminnan rikkaus – leirityön tarpeista nuorisokulttuuriksi. Teoksessa T. Paananen & H. Tuominen (toim.) Nuorisotyön käsikirja. Helsinki: Kirjapaja, 82–108.
- Pruuki, L. 2010. Rippikoulun pikkujättiläinen. Helsinki: LK-kirjat/Lasten Keskus Oy.
- Sariola, Y. 2001. Jumalanpalveluksen käsikirja. Helsinki: Kirjapaja Oy.
- Toivainen, P. 2005. Timantti: varhaisnuoriso- ja nuorisotyön käsikirja 2000-luvulle. Keuruu: Aikamedia.
- Tuominen, H. 2005. Elän ja hengitän. Teoksessa: T. Paananen & H. Tuominen (toim.) Nuorisotyön käsikirja. Helsinki: Kirjapaja Oy. 35-52.
- Wikström, O. 1998. Häikäisevä pimeys. Näkökulmia hengelliseen ohjaukseen. Helsinki: Kirjapaja Oy.
- Wikström, O. 2001. Läsnaolon taito. Helsinki: Kirjapaja Oy.

Jumalanpalvelus oppimateriaali:

Alkusanat

- Jumalanpalveluksen juuret on alkuseurakunnassa
- Alusta alkaen ehtoollisen sakramentti, ja Jumalan sana ja sen saarna ovat muodostaneet jumalanpalveluksen ytimen
- Ehtoollinen on peräisin Jeesuksen ja opetuslasten viimeisestä ateriasta

Messu eli ehtoollisjumalanpalvelus

- Jumalan sanaa ja sen saarna ja ehtoollinen muodostavan messun ytimen
- Messu-nimen pohjalla on sana missio joka tarkoittaa lähettämistä → todistetaan Kristuksesta sanoin ja teoin
- Messu jumalanpalveluksen keskus → kaikki muut jumalanpalveluselämän tilaisuudet rakentuvat messun rakenteen pohjalle → vahvistaa seurakunnan jpp:elämän messukeskeisyyttä ja yhtenäisyyttä

Johdanto-osa

- keskeinen sisältö on seurakunnan yhteinen rukous, kiitos ja ylistys
- Ohjeistus on tärkeä
- Alkuvirsi, alkusiunaus, johdantosanat, yhteinen rippi (synnintunnustus ja – päästö), päivän psalmi, Herra armahda, kunnia ja kiitos virsi, päivän rukous
- Alkuvirsi: kirkkovuoden ajankohta ja jumalanpalveluksen luonne, ristikulkue, voi korvata muulla musiikilla
- Alkusiunaus: liturgin homma
- Johdantosanat: johdatellaan päivän teemaan ja lopuksi johdatetaan seuraavana olevaan synnintunnustukseen
- Synnintunnustus ja päästö: Srk tunnustaa syntinsä Jumalalle. Samalla henkilökohtainen ja yhteisöllinen → Lausuttava yhteen ääneen
- Päivän psalmi: Suositeltava. Voidaan laulaa tai lukea.
- Päivän rukous: Johtaa liturgi, valitaan evankeliumikirjasta, jossa joka pyhälle omansa, lausutaan muokkaamattomana

- Synnintunnustus ja päästö: Srk tunnustaa syntinsä Jumalalle. Samalla henkilökohtainen ja yhteisöllinen © Lausuttava yhteen ääneen
- Päivän psalmi: Suositeltava. Voidaan laulaa tai lukea.
- Päivän rukous: Johtaa liturgi, valitaan evankeliumikirjasta, jossa joka pyhälle omansa, lausutaan muokkaamattomana
- Saarna: Perustuu evankeliumitekstiin (joskus ehkä lukukappaleisiin), päätarkoitus julistaa evankeliumia, tulee olla raamatun selittämistä, opettamista ja ajankohtaista tulkintaa, tulee avata evankeliumin merkitystä, voi olla muodoltaan muutakin kuin vain puhetta
- Uskontunnustus: liturgin/saarnaajan tai avustavan papin johdolla, yhteen äänen seisten. Sanajumalanpalveluksissa ja arkisin vietettävissä jumalanpalveluksissa käytetään pääsääntöisesti Apostolista uskontunnustusta ja messussa suositellaan käytettäväksi Nikean uskontunnustusta.
- Yhteinen esirukous: keskeistä lähimmäisen rakkaus, Esirukouksen tulee Kirkkokäsikirjan mukaan sisältää ainakin seuraavat rukousaiheet: 1) kirkon ja seurakunnan ja evankeliumin leviämisen puolesta, 2) esivallan ja julkisen vallan käytön puolesta, 3) erilaisissa vaikeuksissa olevien puolesta, 4) ajankohtaisten asioiden puolesta, jätetyt esirukouspyynnöt, suunniteltava med srk, lopuksi kolehdin kohde

Ehtoollinen

- Toinen sakramenteista, Pyhän kokemisen hetki, Kristuksen muistoateria, vahvistaa yhteyttä, messun keskeisin osa?
- Ehtoollisen jakaminen: Kirkkojärjestyksessä (KJ 2:12) säädetään ehtoollisen jakamisesta. Ehtoollisen jakaa pappi. Tässä jakaminen pitää sisällensä ehtoollisaineen konksekroimisen. Ehtoollisen jakamisessa voi avustaa kirkkoherran myöntämällä luvalla evankelis-luterilaisen kirkon konfirmoitu ja kristillisestä vakaumuksesta tunnettu jäsen. Liturgi vastaa ehtoollisella leivän jakamisesta ja avustaja voi jakaa viinin kirkkoherran luvalla.

- Ehtoollinen alkaa uhrivirrellä. Virren aikana liturgi, avustava pappi tai diakonia tehtävissä toimiva kattaa ehtoollispöydän. Uhrivirren aikana kannetaan kolehti, jonka kohde ilmoitetaan ennen virttä. Uhrivirren jälkeen tulee ehtoollisrukous, johon kuuluu vuorolaulu, prefaatio, pyhä sekä rukous ja asetussanat.
- Asetussanojen jälkeen Isä meidän-rukous, joka ilmaisee ehtoollisen eri sisältöjä
- seuraa Jumalan Karitsa- hymni, joka on kunnioituksen osoitusta ja rukousta ehtoollisen läsnä olevalle Kristukselle. Ehtoollisen vietto alkaa Jumalan Karitsa- hymnin päättyttyä.
- Ehtoollinen päättyy kiitosrukoukseen

Päätösosa

- koostuu kolmesta osasta: ylistyksestä, siunaamisesta ja lähettämisestä.
- Esilukija tai laulaja kehottaa seurakuntalaisia messun päätös-osan ylistykseen. Ylistyksen voi toimittaa myös seurakuntalainen. Ylistys on virsi tai messusävelmäsarjaan kuuluva sävelmä. Messuun osallistujat laulavat ylistyksen seisten.
- Siunaus vastaan seisten, sanotaan mieluiten te-muodossa , yhteisöllisyyden korostus!, Lähettämällä rohkaistaan seurakuntalaista julistamaan evankeliumia ja elämään kristittynä (Lausuu liturgi tai messussa avustava)
- loppuu päätösmusiikkiin. Se on lyhyt virsi, kuorolaulu tai soitinmusiikki. Mahdollinen ristikulkue on päätösmusiikin aikana. Jumalanpalveluksen päätös-osaan kuuluu osana jumalanpalvelusten kirjan mukainen päätösrukous, jonka liturgi pitää sakaristossa.

• **Adjektiivitori jumalanpalvelusoppitunnille:**

Värikäs	Hauska	Rakastava
Iloinen	Vitsikäs	Tylsä
Tylsä	Erilainen	Ystävällinen
Puuduttava	Erikoinen	Pitkä
Mielenkiintoinen	Pyhä	Kesäinen
Innostava	Ennalta-	Hämärä
Nukuttava	arvaamaton	Lämmin
Räjähtävä	Jännittävä	Reipas
Kysymyksiä herät-	Uskottava	Puuduttava
tävä	Monimutkainen	Unettava
Mahtipontinen	Yksinkertainen	Energinen
Yhteisöllinen	Väritön	Innostava
Sosiaalinen	Kaunis	Turvallinen
Nykyaikainen	Rauhoittava	Kylmä
Nuorekas	Salaperäinen	Kuiva
Vanhahtava	Kekseliäs	Toiminnallinen
Lapsekas	Hajanainen	Lyhyt
Musiikintäyteinen	Talvinen	
Harmaa	Upea	

TIE TOTUUS ELÄMÄ

Polku-menetelmän materiaalit

Polun osan teema: Tie

Työstövaihe: Kirjojen kaiverrus

Hartaus:

Valitsemme kirjamme niin kuin Jumalakin on valinnut meidät juuri tälle paikalle, jossa nyt olemme. Kirjojen kaiverrus on pysyvää.

Voimme verrata siihen kuinka Jumalakin on ”kaivertanut” eli tehnyt meidän elämälle pysyvät suunnitelmat.

Elämästä voidaan puhua tienä. Elämämme alkaa Jumalasta ja päättyy Jumalaan. Meidät on kasteessa otettu Jumalan yhteyteen ja samalla kirkon jäseneksi. Jeesuksen kautta meidän tiemme kulkee Jumalan luo. Jeesus viitoittaa meidän tietämme.

Kirja niin kuin elämän tie etenee vähitellen. Se alkaa kansista ja päättyy kansiin. Me saamme elämän tiehen voimaa, suuntaa ja apua uskosta. Niin kuin raamatunkohdassakin sanottiin, Jeesus on se tie.

Voimme luottaa siihen, että olemme oikealla tiellä ja meistä pidetään huolta.

Rukous:

Rakas taivaan Isä. Kiitos siitä, että olet läsnä ja turvana tielläni. Olet tehnyt elämäleni suunnitelman. Kiitän sinua siitä että saan luottaa siihen. Anna meille rohkeutta kulkea Jeesuksen johdattamaa tietä, joka johtaa lopulta Sinun luoksesi. Tielläni on niin ilon kuin surunkin hetkiä ja en aina ymmärrä tapahtuneiden asioiden tarkoitusta. Anna minun nähdä jokainen elämäni vaihe osana suunnitelmaasi. Jää siunaamaan minua ja läheisiäni. Kiitos kun saan luottaa elämäni sinun käsiisi. Aamen.

Rastit: Liitteet 2/3-7, ristipalapeli (piirrä kartongille risti ja leikkaa se palasiksi), Nuoren veisukirjasta laulun 58 sanat

Elämässä moni asia muuttuu, elämä
kehittyy ja me muokaudumme. Kaikissa
elämän vaiheissa, käänteisissä ja mu-
toksissa Jeesus on totuus, joka pysyy
ja, johon voimme luottaa.

Tehdävänä on piirtää oma elämäнкаaresi. Voit käyttää apuna ohessa olevaa esimerkkiä. Merkitse elämäнкаareesi esim. elämäsi tärkeitä vaiheita, iloja ja suruja sekä onnistumisia ja pettymyksiä. Muista se, että jokaisen elämäнкаaari on erilainen ja ainutlaatuinen.

Jumala on tehnyt meille jokaiselle suunnitelman elämäämme varten. Elämän kulku ja elämässä tapahtuvat asiat herättävät usein ihmetystä ja kysymyksiä. Aina ei ymmärrä asioiden merkitystä, oli ne sitten positiivisia tai negatiivisia. Voit parisi kanssa keskustella siitä, millaisia ajatuksia elämän polun piirtäminen teissä herätti. Jos saisitte tilaisuuden kysyä Jumalalta jotain elämästänne, mitä kysyisitte?

Elämän tie koostuu palasista. Jokaisella palasella on merkitys. Voimme luottaa siihen, että usko ja luottamus Jeesukseen vie elämän tietä oikeaan ja tarkoitettuun suuntaan Taivaan Isän luo. Loppujen lopuksi jokaisen tie on aivanlaatuinen ja hyvä sellaisenaan.

Kootkaa parin kanssa palapeli ohessa olevaa mallia apuna käyttäen.

"Alkää siis murehtiko: 'Mitä me nyt syömmme?' tai 'Mitä me juomme?' tai 'Mistä me saamme vaatteet?' Tätä kaikkea pakamat tavoittelevat. Teidän taivaallinen Isämme tietää kyllä, että te tarvitsette kaikkea tätä. Etsikää ennen kaikkea Jumalan valtakuntaa ja hänen vanhurskasta tahtoaan, niin teille annetaan kaikki tämäkin. Alkää siis huolehtiko huomispäivästä, se pitää kyllä itsestään huolen. Kullekin päivälle riittävät sen omat murheet.

Matt. 6:31-34

Polun osan teema: Totuus

Työstövaihe: Kirjojen liimaus ja kansien päällystäminen

Hartaus: Nuoret seisovat huoneessa joko piirissä tai missä haluaa. Huoneessa on pimeää:

Tekstinlukija 1:

”Joskus tunnen itseni yksinäiseksi. Kun liikutan päätäni ja yritän katsoa ympärilleni, en näe oikeastaan mitään. Jumala ole valonani.”

Tekstilukija 2:

Roomalaiskirjeestä:” Olen varma siitä, ettei kuolema eikä elämä, eivät enkelit, eivät henkivallat, ei mikään nykyinen eikä mikään tuleva eivätkä mitkään voimat, ei korkeus eikä syvyys, ei mikään luotu voi erottaa meitä Jumalan rakkaudesta, joka on tullut ilmi Kristuksessa Jeesuksessa, meidän Herrassamme.”

Taskulampulla heijastetaan valo kattoon:

Tekstilukija 1:

”Jumala kuljen katse ylöspäin, mutta ympärilläni vallitsee pimeys. Kun lasken katseeni, niin en näe ympärilläni muita. Koetan kurottaa niin kauas kuin pystyn mutta en saa kenestäkään otetta. Jopa sinäkin Jumala tunnut niin kaukaiselta, koska olet siellä ylhäällä. ”

Tekstilukija 2:

Saarnaajan kirjasta:” Kaksin on parempi kuin yksin, sillä kumpikin saa vaivoistaan hyvän palkan. Jos he kaatuvat, toinen auttaa toista nousemaan, mutta voi yksinäistä, joka kaatuu -- häntä auttamassa ei ole ketään. Ja jos kaksi makaa yhdessä, on molemmilla lämmin, mutta kuinka yksinäisellä voisi olla lämmin? Yksinäisen kimppuun on helppo käydä, mutta kaksi pitää puolensa, eikä kolmisäikeinen lanka katkea helposti ”

Seuraavaksi valo heijastetaan lattiaan:

Tekstilukija 1:

” Kuljen katse maahan luotuna vaikka sisimmässäni tahtoisin vain nostaa katseeni ylös ja hymyillä. Ympärilläni on paljon ihmisiä mutta minusta tuntuu että en uskalla näyttää muille sitä mitä minussa on. Jumala anna minulle rohkeutta olla oma itseni. ”

Tekstinlukija 2:

Jesajan kirjasta: ” Niin kuin sade ja lumi tulevat taivaasta eivätkä sinne palaa vaan kastelevat maan, joka hedelmöityy ja versoo ja antaa kylväjälle siemenen ja nälkäiselle leivän, niin käy myös sanan, joka minun suustani lähtee: se ei tyhjänä palaa vaan täyttää tehtävän, jonka minä sille annan, ja saa menestymään kaiken, mitä varten sen lähettän.”

Valo heijastetaan seinään:

Tekstinlukija 1:

”En osaa aina nähdä tulevaisuuttani. En tiedä minne huomenna kuljisin. Enkä myöskään tiedä mitä huomina tuo tullessaan. Sinä Jumala johdat tieni, sinua kohti minä kuljen. ”

Tekstinlukija 2:

Psalmeista: ” Sinun silmäsi näkivät minut jo idülläni, sinun kirjaasi on kaikki kirjoitettu. Ennen kuin olin elänyt päivääkään, olivat kaikki päiväni jo luodut. Kuinka yliverkaisia ovatkaan sinun suunnitelmasi, Jumala, kuinka valtava onkaan niiden määrä! Jos yritän niitä laskea, niitä on enemmän kuin on hiekanjyviä. Minä lopetan, mutta tiedän: sinä olet kanssani.”

Lopuksi laitetaan valot päälle:

Tekstilukija 1:

”Minun on nyt hyvä olla. Ympärilläni on ihmisiä joiden kanssa saan olla ja sinä Herra valaiset tieni.”

Loppusanat:

Pidämme valoa usein itsestäänselvyytenä. Aina kun on valoisaa, niin emme välttämättä huomaa edes valon määrää. Pimeään tullessa ja tiukan paikan tullessa huomaamme kuitenkin, kuinka paljon tarvitsemme valoa ja alamme kaivata sitä. Voimme verrata valoa uskoon. Kuten valo, samoin myös usko on läsnä meidän ympärillämme ja meissä. Usko on meissä, mutta me emme aina välttämättä huomaa tai ajattele sitä. Usein Jeesus tuntuu olevan läsnä erityisesti silloin, kun tarvitsemme apua tai haluamme kääntyä jonkun puoleen. Haluan muistuttaa, että meillä on hyvinä ja tavallisina aikoinakin oikeus kääntyä Jeesuksen puoleen, sillä Jumala on aina läsnä meidän elämässämme ja hän on totuus.

Tänään me liimasimme kirjan sivut kiinni toisiinsa, aivan kuten meidän elämässämme kaikki tapahtumat on liimattu pysyvästi meidän elämäämme. Emme saa tapahtuneita asioita pyyhittyä pois, mutta on lohdullista ajatella, että jokaisella tapahtuneella asialla on ollut jokin merkitys. Liimaaminen on pysyvää niin kuin on Jumalakin. Jumalan sana on totuus ja siihen se me saamme aina luottaa ja turvata.

Päällystämällä teimme kirjoista omanlaisen, sellaisen kuin itse halusimme. Päällystyspaperin alla pysyy samat vahvat ja kovat kannet, jotka suojaavat kirjaa. Samoin elämässä tulee uusia asioita, jotka muuttavat ja jollain tavalla päällystävät meitä. Kaikkien näiden päällysteiden alla Jeesus on ja pysyy.

Tekstinlukija 2:

Tuomas sanoi hänelle: "Herra, emme me tiedä, minne sinä menet. Kuinka voisimme tuntea tien?" Jeesus vastasi: "Minä olen tie, totuus ja elämä. Ei kukaan pääse Isän luo muuten kuin minun kauttani.

Rukous: Herran siunaus

Rastit: Liite 2/11 ja Nuoren veisukirjan laulun 58 sanat

Mitkä asiat elämässäsi ovat sinulle
tärkeitä? Mistä haluaisit pitää kiinni?

Polun osan teema: Elämä

Työstövaihe: Kirjojen koristelu ja täyttö

Hartaus:

Tänään me saatoimme kirjojen koristelun loppuun ja nyt sinulla on käsissäsi rasia, jonka olet itse askarrellut. Viimeinen vaihe kirjojen työstämisessä oli koristelu. Koristelimme rasiamme omannäköisiksi. Tämä kirjojen koristelemisen voisi kuvastaa myös sitä, kuinka me itse teemme elämässämme valintoja ja päätöksiä, joista jokainen jollain tavalla koristaa elämäämme. Kaikilla on alkujaan Jumalan suunnittelema elämä, mutta vaikutamme itse kuitenkin toiminnallamme sen sisältöön.

Tähän polun osaan kuului myös minä-lapun täyttäminen. Lapussa mietitte kokonaisvaltaisesti itseänne ja omaa persoonaanne sekä elämänne. Lappu säilyy teillä itsellänne, mutta nyt jos vertailisimme niitä keskenämme, voisimme huomata, että jokainen lappu on erilainen. Tämä kertoo siitä, kuinka meistä jokainen on ainutlaatuinen kaikkine ominaisuuksineen. Muista, että sinä olet riittävä juuri tuollaisena kuin olet ja sinua tarvitaan. Jumala on tehnyt sinut tuollaiseksi, Hänen kuvakseen. Ole ylpeä itsestäsi.

Elämässä hyvien juttujen lisäksi meillä on myös surun hetkiä. Surun tullessa voi olla vaikeaa löytää mitään hyviä asioita omasta elämästä tai itsestään. Seuraavaksi me teemme jokaisen kirjan täytöksi positiivisuuskutuista. Nämä kutut muistuttavat sinua siitä, kuinka olet hyvä juuri tuollaisena kuin olet. Nämä kutut myös muistuttavat sinua ehkä JesariKysäristä, jota olette saaneet täällä isoskoulutuksessa pelata. Säilytä tämä rasia ja sen sisältö tallessa elämäsi matkalla. Se

muistuttakoon sinua siitä, että sinä olet ainutlaatuinen ja Jeesus on tie, totuus ja elämä. Hän kantaa meitä ja kulkee elämässä rinnallamme.

Joh. 14:1-6:

Positiivisuuskuutioiden teko

Rukous: Rakas Jumala

Kiitos tästä koulutuksesta, jota olemme saaneet yhdessä viettää. Olemme oppineet uutta niin itsestämme, toisistamme kuin myös Sinusta. Anna meille elämässä rohkeutta turvata Sinuun ja kulkea Poikasi jalan jäljissä. Kiitos siitä, että olet varjellut tiemme, jää siunamaan meitä jokaista.

Rastit: Liitteet 2/14-15

Minä

Nimeni:

Perheeseeni kuului:

Harrastukseni:

Luonteeni, hyvät puolet/kehitettävää:

Tärkeää elämässäni:

Mikä auttaa minua jaksamaan elämässä:

Tulevaisuudessa haluan:

Mottoini, joka vie minua elämässä eteenpäin ja kuvaa elämänasennettani:

Tähän voit piirtää kuvan itsestäsi:

Sinä olet luonut minut sisintäni myöten, äitini
kondussa olet minut punonut. Minä olen ihme, suu-
ri ihme, ja kiitän sinua siitä. Ihmeellisiä ovat sinun
tekosi, minä tiedän sen. Minä olen saanut vah-
moni näkymättömissä, muotoni kuin syvällä maan
alla, mutta sinulta ei pieninkään ihmi ole salassa.

(Ps.139:13-15)

Aamuhartaudet:

Aamuhartauden kaava: Laulujen sanat luetaan säkeistö kerrallaan. Säkeistön lukemisen jälkeen hartauden pitäjä avaa aina erikseen kunkin säkeistön sanomaa. Ennen loppurukousta lauletaan yhdessä hartaudessa laulu, josta hartaudessa puhuttiin.

Teema: Tie

Laulu: Nuoren veisukirjasta laulu Tahtosi tiellä, 93

Ensimmäinen säkeistön jälkeen:

- Joka elämän tilanteessa ja hetkessä meillä on oikeus kääntyä Jumalan puoleen.
- Jumala rakkauden määrä on ääretön. Siitä riittää meille jokaiselle joka hetki.
- Elämän kulku saattaa joskus olla arvaamaton. Voimme luottaa siihen, että Jumala johdattaa meitä tahtonsa ja suunnitelmiensa mukaan.

Toisen säkeistön jälkeen:

- Usko on usein mysteeri, jota ei anna ymmärrä. On luonnollista välillä epäillä ja ihmetellä.
- Epäilyn ja ihmettelyn keskelläkin olemme Jumalan silmissä jokainen samalla viivalla ja yhtälailla armosta osallisia.
- Rukous auttaa meitä elämässä ja vie lähemmäksi Jumalaa.
- Usko ja Jumalan rakkaus tuo meidän elämäämme valoa, ja se on meidän turvasatama.

Rukous:

Rakas Jumala. Kiitos siitä, että olet turvana tiellämme ja olet lähettänyt poikasi kulkemaan kanssamme. Kiitos kaikesta siitä, mitä olet luonut elämäämme ja ympärillemme. Kiitos kaikista läheisistä ja asioista ja ihmisistä, joiden kanssa saamme matkaamme taivaltaa. Jumala, anna meille rohkeutta kääntyä sinun puoleesi ja luottaa sinun voimaasi. Jää siunaamaan meitä.

Aamen

Hartaus: Aamu

Teema: Totuus

Laulu: Nuoren veisukirjasta laulu Ylitse merten, 39

Ensimmäisen säkeistön jälkeen:

- Jeesus on totuus ja hän viitottaa meidän tietämme, sen tähden voimme luottaa häneen.

Toisen säkeistön jälkeen:

- Elämässä tilanteet muuttuvat, ja meidän eteemme tulee kokoajan uusia tilanteita ja mahdollisuuksia.
- Kohtaamme elämän aikana monia ihmisiä, osa tulee ja menee, kun osa taas saattaa jäädä pidemmäksi ajaksi elämäämme.
- Voimme todeta että elämä on muuttuva kokonaisuus, jossa on yksi pysyvä asia. Jeesus pysyy vierellämme, tapahtuipa elämässämme mitä tahansa.

Kolmannen säkeistön jälkeen:

- Surulle ja murheelle on elämässä oma aikansa. Rukous ja usko auttaa meitä selviytymään elämän tilanteista ja antaa voimaa suruun ja murheeseen.

Neljännän säkeistön jälkeen:

- Jokaisen meidän elämä kulkee Jumalan suunnitelman mukaisesti ja päättyy aikanaan. Maanpäällisen elämän päättyessä meitä odottaa iankaikkinen elämä ja sija Jumalan luona taivaassa.

Rukous:

Rakas taivaan Isä, elämässä moni asia on hetkellistä ja tilanteet ja ihmiset muuttuvat ja kehittyvät. Kiitos siitä, että sinä olet aina totta ja pysyvää. Se luo meihin turvaa. Anna meille voimia elämän haasteisiin. Ole tukenamme, kun asiat onnistuvat tai tunnemme pettymystä ja surua. Jää siunaamaan meitä.

Aamen.

Hartaus: Aamu

Teema: Elämä

Laulu: Nuoren veisukirjasta laulu Luojan kaunein ajatus, 6

Ensimmäisen säkeistön jälkeen:

- Jumala on luonut meistä jokaisen kuvakseen. Hän on tehnyt meistä jokaisesta erilaisen ja siten ainutlaatuisen. Jokainen meistä on Luojan kaunein ajatus.

Toisen säkeistön jälkeen :

- Jokaisella meillä on tässä maailmassa omalla paikallamme jokin tarkoitus ja tehtävä.
- Erilaisina persoonina muodostamme kokonaisuuden, jossa täydennämme toisiamme.
- Koska Jumala on meistä jokaisen luonut, haluaa hän varjella tietämme ja olla mukana kaikissa elämän kiemuroissa.
- Elämässä saamme olla tukena, turvana ja lähimmäisen toinen toisillemme. Olemme yhdessä joukko Luojan kauneimpia ajatuksia.

Rukous:

Rakas Jumala. Kiitämme sinua luomistyöstäsi, kaikista väreistä. Olet luonut meistä jokaisesta ainutlaatuisen. Rohkaise meitä tuomaan persoonamme esiin sekä olemaan juuri sellaisia kuin olemme. Anna meille voimaa ja rohkeutta toimia yhtenäisenä kokonaisuutena, jossa toinen tukee toistaan. Suojaa meitä ja läheisiämme.
Aamen.

Iltahartaudet:

Teema: Tie

Tarvikkeet: Palapeli ja kynttilöitä

Ohjeistus:

Hartauden alussa hartaustilan ovilla jokaiselle nuorelle jaetaan yksi palapelin palanen. Nuoret menevät rauhallisesti hartaustilaan ja koavat palapelin. Kaikki tämä tapahtuu hiljaisuudessa. Kun nuori on löytänyt palaselleen paikan, hän voi mennä istumaan hartaustilaan piiriin. Kun palapeli on valmis, hartaudenpitäjä voi alkaa lukea hartaustekstiä.

Hartausteksti:

Elämän tie on meille jokaiselle suuri mysteeri. Kun ajattelemme elämäämme taaksepäin, voimme huomata sen sisältäneen paljon erilaisia tapahtumia ja vaihteita. Jokin asia on voinut tuntua todella raskaalta ja vaikealta kun taas toinen asia on tuonut elämään iloa ja valoa. Elämämme on kaikkine erilaisine vaiheineen suuri kokonaisuus erilaisia palasia, aivan kuten tämä palapeli.

Nyt kun ajattelee elämää taaksepäin saattaa huomata jonkin tapahtuman tai tilanteen merkityksen paremmin nyt kuin silloin tapahtumahetkenä. Jumala on tehnyt elämällemme suunnitelman ja tien, jota pitkin me kuljemme. Jumala on suunnitellut jokaisen ylä- ja alamäen tärkeäksi ja merkittäväksi osaksi kokonaisuutta. Aivan kuten tässä palapelissäkin jokainen palanen on omalla paikallaan tärkeä. Jos otamme jonkin palasen pois, ei kuvasta muodostu täydellistä kokonaisuutta.

Elämän tie ala- ja ylämäkineen on meillä jokaisella ainutlaatuinen. Jokaisen ihmisen elämään sisältyy omat erityispiirteensä. Elämän tiellä

sattuneet tapahtumat ja tilanteet muovaavat ja muuttavat meitä ihmisinä. Nämä ainutlaatuiset elämän tiet tekevät meistä erilaisia toisiimme nähden. Aivan kuten tämä palapeli tarvitsee jokaista palasta kokonaisuuteen, myös me tarvitsemme elämässä toinen toistamme. Elämän tietä kulkee kanssamme suuri joukko läheisiä ja ystäviä. Muistetaan olla lähimmäisiä toisillemme. Läheisten ja ystävien lisäksi Jeesus on elämässämme. Jeesus on se tie, jonka kautta pääsemme Jumalan luo.

Rukous:

Rakas taivaan Isä

Kiitos elämästä. Se on täynnä erilaisia tapahtumia ja tilanteita. Auta meitä muistamaan se, että kaikki mitä elämässä tapahtuu, on tarkoitettu. Rohkaise meitä elämän joka hetkessä kääntymään sinun puoleesi ja luottamaan siihen, että Jeesus avaa meille tien Sinun luoksesi. Siunaa meitä jokaista.

Aamen.

Hartaus: Ilta

Teema: Totuus

Tarvikkeet: Kiviä ja kynttilöitä

Hartausteksti:

Usko on jokaisen henkilökohtainen asia. Meillä jokaisella on omanlainen kuva Jumalasta ja Jeesuksesta. Täällä edessä on erilaisia kiviä. Nämä kivet ovat toisiinsa nähden erinäköisiä, erikokoisia ja myös erivärisiä. Voimme laittaa kivet kiertämään ja voitte katsella ja tunnustella niitä. Aivan yhtä lailla kuin nämä kivet ovat erilaisia, niin on meidän jokaisen uskokin. Emme voi vertailla siitä, kenen usko on vahvin. Usko on lähtöisin Jumalasta, ei meistä ihmisistä.

Jokaisen meistä tulisi elää uskoa todeksi elämässämme ja olla lähimmäisiä toisillemme. Jeesuskin oli kaikkien vähäisimpien ystävä, Hän halusi olla heidän kanssaan ja auttaa heitä. Yhtä lailla meidän tulisi elämässämme olla tasavertaisia kaikkia kohtaan ja tulla toimeen kaikkien kanssa. Ja ennen kaikkea kunnioittaa jokaista ihmistä ja jokaisen mielipiteitä ja ajatuksia.

Jeesus on totuus. Totuus on jotain pysyvää ja lujaa. Jotain sellaista, jota ei saa rikki ja jotain sellaista, johon voi luottaa. Nämä kivet kuvastavat meille juuri niitä ominaisuuksia. Muistetaan, että Jeesukseen me voimme aina luottaa.

Rukous:

Rakas Jumala

Kiitos kaikesta, kaikesta mitä tuot elämäni. Opetä minua elämään sinun tahtosi mukaan ja olemaan lähimmäisenä toiselle. Rohkaise mi-

nua uskomaan Sinuun ja luottamaan siihen, että minä olen hyvä täl-
laisena. Rohkaise minua uskomaan ja luottamaan Sinuun. Anna mi-
nulle voimia kaikkiin elämäni hetkiin. Siunaa meitä täällä ja ihmisiä
kaikkialla maailmassa.

Aamen.

Hartaus: Ilta

Teema: Elämä

Tarvikkeet: Muistilappuja, kynä, paperia ja kaksipuoliteippiä

Alkuvalmistelut: Leikkaa paperista noin 2,5cm x 12cm (korkeus x pituus) kokoisia lappuja. Taita ne keskeltä puoliksi ja kirjoita taitoksen sisälle ”Minä”. Taita laput kiinni ja liimaa kaksipuoliteipistä palaset lappujen ulkopuolelle. Kiinnitä seinälle iso paperi.

Hartauden alussa: Jokaiselle osallistujalle jaetaan neljä muistilappua ja kynä.

Hartauden välissä: Minä laput viedään osallistujien polvien väliin siten päin, että teksti on osallistujalle oikein päin.

Hartausteksti:

- **Lapsuus** Matt 18:2-5 Silloin Jeesus kutsui luokseen lapsen, asetti hänet heidän keskelleen ja sanoi: "Totisesti: ellette käänny ja tule lasten kaltaisiksi, te ette pääse taivasten valtakuntaan. Se, joka nöyrtyy tämän lapsen kaltaiseksi, on suurin taivasten valtakunnassa. Ja joka minun nimessäni ottaa luokseen yhdenkin tällaisen lapsen, se ottaa luokseen minut.

Seuraavaksi jokainen kirjoittaa yhteen muistilappuun jonkin asian tai adjektiivin, joka tulee mieleen omasta lapsuudesta. Laput liimataan seinälle.

- **Suru:** Sananl. 14:13 Naurunkin pohjalla voi olla suru, ja kun ilo päättyy, murhe jää.

Kirjoita seuraavalle muistilapulle mieleen asioita, jotka tekevät sinut surulliseksi. Käy sen jälkeen liimaamassa lappu seinälle kiinni.

- **Ilo:** Saarn. 8:15 15 Niinpä minä ylistin iloa, koska ihmisellä ei ole auringon alla muuta onnea kuin syödä ja juoda ja iloita. Tämä ilo seuraa häntä kaiken vaivannäön keskellä niinä elinpäivinä, jotka Jumala on hänelle antanut auringon alla

Kirjoita kolmanteen muistilappuun asioita, jotka tekevät sinut iloiseksi. Käy liimaamassa lappu seinälle.

- **Tulevaisuus:** Jer. 29:11: Minulla on omat suunnitelmani teitä varten, sanoo Herra. Minun ajatukseni ovat rauhan eivätkä tuhon ajatuksia: minä annan teille tulevaisuuden ja toivon

Kirjoita viimeiseen muistilappuun asioita, joita haluaisit tulevaisuutesi sisältävän. Vie lappu seinälle.

Välivaihe: Jokaisen osallistujan polvien väliin viedään Minä-laput. Osallistujat eivät saa lukea lappua vielä tässä vaiheessa.

Seuraavaksi jokainen voisi katsoa seinälle ja katsella, että millaisia asioita siellä lukee. Tässä seinällä on palanen meidän jokaisen omasta elämästä. Mutta jos me jokainen kirjoittaisimme oman elämän pienille muistilapuille, saisimme käyttää todella monta sanaa ja lappua sekä tarvitsimme aika ison seinänkin. Meidän jokaisen elämä täyttyy monista pienistä ja suurista asioista. Usein näiden kaikkien asioiden alle unohtuu se kaikista tärkein asia.

Seuraavaksi jokainen nostaa sen jaetun lapun ylös siten että paperi jätetään käsien ulkosyrjien väliin. Sen jälkeen nostetaan kädet kasvojen eteen ja avataan kädet siten, että käsien reunoista muodostuu sydän. Voitte sitten lukea sydämen välistä, mikä on se tärkein asia, josta tulee huolehtia ja jota tulee rakastaa kaikista eniten. Se olet sinä itse.

Muiden rakastaminen lähtee siitä että osaa rakastaa ensin itseään. Sinä olet täydellinen juuri tuollaisena kuin olet, sillä olethan Sinä Jumalan luoma. Jumala on luonut meistä jokaisen ja on luvannut meille, että hän ei hylkää meitä tekisimmepä mitä tahansa.

Rukous:

Rakas taivaan Isä, Kiitos siitä, että olet läsnä elämässämme. Muistuta meitä kaiken kiireen keskellä huolehtimaan muiden lisäksi myös itsestämme. Rohkaise meitä toimimaan niin, että jokainen voisi huoletta olla oma itsensä. Siunaa meitä ja kaikkia ihmisiä maailmassa.

Aamen.

Pikkukysymyksiä ☺

1. Millainen jumalanpalvelusoppitunti mielestäsi oli? Mitä sinulla jäi siitä mieleen?

2. Millaisena koit messun suunnittelun, saitko riittävästi apua ja ohjausta? Millainen olo sinulle jäi messun toteutuksesta?

3. Millaisena koit JesariKysärin? Herättikö se sinussa ajatuksia? Olisiko siinä mielestäsi jotain kehitettävää?

4. Mikä oli polku-menetelmän mieleenpainuvuin juttu? Saitko siitä jotain uutta itsellesi, jos niin mitä? Millaisia ajatuksia se sinussa herätti?

5. Saitko edellä mainituista menetelmistä tukea hengellisyytesi ja sen kehittymiseen?

6. Vapaa sana

Kiitos palautteestasi! ☺